

Sisteme constituționale contemporane. Republica Federativă Rusă, inclusiv fosta U.R.S.S.

Autori:

Vasile – Sorin Curpăn
Cosmin – Ștefan Burleanu
Emilia Mitrofan

Secțiunea I: Sistemul politic al Republicii Federative Ruse. Constituția Federației Ruse

Ca urmare a prăbușirii Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și a socialismului a fost adoptată, la data de 12.12.1993, Constituția Republicii Federative Ruse, de către ”poporul multinațional al Federației Ruse”.

În prezenta secțiune vom analiza succint conținutul Constituției Republicii Federative Ruse deoarece, așa cum am mai precizat, accentul urmează a fi pus pe Constituțiile U.R.S.S., în vederea analizării mecanismelor politico-statale ale acestei foste ”superputeri” planetare. Întrucât R.F.Rusă este astăzi continuarea directă și nemijlocită a fostei U.R.S.S., pe planul relațiilor internaționale, din curtoazie și respect pentru această țară, vom proceda la analiza Constituției sale în vigoare.

* Organizarea politico-etatică. Bazele orânduirii constituționale

Organizarea politică a Republicii Federative Ruse este menționată în Titlul I, cap.I din Constituție, unde se precizează că ”Federația Rusă este un stat democratic federativ de drept, cu formă republicană de conducere”. Titularul suveranității este poporul multinațional al Rusiei care, fie nemijlocit, fie prin organele puterii de stat și ale autoconducerii locale, o exercită.

Referendumul și alegerile libere reprezintă manifestarea directă și plenară a puterii poporului.

Este menționată suveranitatea Federației Ruse asupra întregului teritoriu al țării. Constituția federației și legile federale se aplică, astfel, pe întregul teritoriu al statului, în virtutea supremației acestor norme juridice.

Structura de stat a Federației Ruse cuprinde: **republici; ținuturi; regiuni; orașe de importanță federală; regiuni autonome și districte autonome.**

Aceste entități constituie subiecți egali în drepturi ai Federației Ruse.

Toți subiecții dispun de legislația lor; republicile posedă **propriile lor Constituții** iar ținuturile, regiunile, orașele de importanță federală, regiunile autonome și districtele autonome beneficiază, fiecare în parte, de câte un **statut**.

Este reglementată, de principiu, cetățenia Federației Ruse fiind garantată persoanei fizice dreptul la cetățenie precum și dreptul de a-și schimba cetățenia.

Se proclamă, în Titlul I, cap. I al Constituției: dezvoltarea liberă a personalității umane; crearea unor condiții de viață și de muncă care să satisfacă, material și spiritual, cetățenii; asigurarea unui salariu minim garantat; ajutor acordat de către stat familiei, copiilor, persoanelor fizice în vârstă sau invalide prin intermediul pensiilor, garanțiilor și ajutoarelor de stat. Este ocrotită proprietatea privată și proprietatea publică, fiind garantată și recunoscută libertatea economică, lucrativă.

În acest capitol se receptează principiul separației ”puterilor” etatice: **legislativă, executivă, și judecătorească**. Organele federale care exercită ”puterea” de stat sunt: **Președintele Federației Ruse și Guvernul Federației Ruse – ”puterea” executivă; Adunarea Federală**, compusă din: **Duma de stat și Consiliul Federației – ”puterea” legislativă; instanțele judecătorești** ale Federației Ruse – **”puterea” judecătorească**.

Este proclamat pluralismul politic, este consacrată laicitatea statului, Biserica fiind separată de stat.

Se consacră, cum este și firesc de altfel, supremația nu doar a legislației federației ci, în primul rând, a Constituției federale, aceasta având aplicare imediată și directă pe întreg teritoriul Federației Ruse.

Toate celelalte acte normativ-juridice, inclusiv Constituțiile republicilor, trebuie să fie conforme cu Constituția federației.

Sunt recunoscute principiile general-admise ale Dreptului Internațional Public. Dacă există neconcordanțe între tratatele internaționale la care Federația Rusă este parte și dreptul pozitiv (obiectiv) al federației, prioritate se acordă normelor cuprinse în tratatele internaționale.

* Drepturile și libertățile omului și cetățeanului

Sunt consacrate în cap. II al Constituției Federației Ruse. Textele enumeră drepturile fundamentale garantate precum și libertățile ocrotite și recunoscute.

Enumerarea drepturilor este amplă prevăzându-se că ocrotirea acestora constituie obiect de preocupare pentru toate instituțiile și organele etatice. Sunt astfel prevăzute: egalitatea în fața legii; dreptul la viață; dreptul la demnitatea persoanei; dreptul la libertate și la inviolabilitatea persoanei fizice; dreptul la inviolabilitatea vieții private, a secretului personal și de familie; inviolabilitatea domiciliului și a convorbirilor și comunicărilor telefonice, poștale, telegrafice etc.; dreptul de a-și defini apartenența națională; dreptul de a utiliza limba maternă; libertatea circulației în interiorul și în afara țării; libertatea conștiinței, gândirii și a cuvântului; dreptul la proprietate, inclusiv la proprietate privată; dreptul și libertatea muncii; libertatea persoanei, a subiectului de drept în general, de a se adresa justiției pentru realizarea și pentru prezervarea drepturilor sale subiective pretins a fi încălcate sau nerecunoscute sau după caz, a intereselor legitime ale subiectului de drept (persoană fizică sau persoană juridică); dreptul la grevă; dreptul la ocrotirea familiei; garantarea dreptului persoanei fizice la asigurări sociale; dreptul la locuință; dreptul la ocrotirea sănătății; garantarea proprietății intelectuale; dreptul la învățătură; dreptul la un mediu ambiant favorabil sănătății oamenilor etc.

Se stipulează în textul constituțional – **art. 55** – că enumerarea drepturilor și a libertăților nu poate fi interpretată ca o negare a altor drepturi subiective general-recunoscute, inerente personalității umane. Limitarea drepturilor sau a libertăților se poate realiza exclusiv printr-o lege federală și numai în scopul apărării statului, a bazelor sale constituționale, a moralității, sănătății publice, a apărării securității statului, pentru o perioadă determinată de timp.

* Structura federativă a Rusiei

Subiecții Federației Ruse sunt enumerați în art. 65 din Constituție: **republici, ținuturi, regiuni, districte**. Statutele subiecților (cu excepția republicilor) sunt precizate de Constituția Federației și de Constituția statului federat (a republicii). Teritoriul Federației este format din teritoriile subiecților săi, marea teritorială, spațiul aerian, apele interioare, platoul continental și zona economică de excepție a Federației, limba de stat este limba rusă. Se recunoaște posibilitatea utilizării limbilor republicilor (a statelor federate), alături de limba de stat în fața organelor puterii de stat și în instituțiile publice.

Legea fundamentală nominalizează competențele statului federal în raport cu statele federate (republicile). Aceste competențe se referă la: adoptarea și schimbarea Constituției federale și a legislației federației; cetățenia și drepturile minorităților naționale; sistemul organelor ”puterilor” legislativă, executivă și judecătorească; proprietatea statului federal; băncile federale; bugetul federal; activitățile de cercetare a spațiului cosmic; relațiile internaționale ale Federației Ruse; apărarea națională; siguranța publică; organizarea justiției, a procuraturii; problemele teritoriale și cele relative la vânzarea – cumpărarea de armament; legiferarea în materia Dreptului Penal, a Dreptului Procesual Penal și a Dreptului Execuțional Penal; Proprietatea Intelectuală etc.

Cu excepția competențelor exclusive ale Federației, subiecții ei dispun de întreaga putere de stat.

În caz de contradicție între o lege federală și o lege a unui subiect al Federației, are prioritate legea federală.

* * * * *

În expunerea noastră vom încerca să analizăm autoritățile etatice (publice) din Republica Federativă Rusă.

* * * * *

* Președintele Republicii Federative Ruse – șef al statului și șef al executivului????

Președintele Republicii Federative Ruse este șeful statului fiind ales ***pentru un mandat de patru ani*** prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Președintele reprezintă Federația (statul federal) în relațiile internaționale.

Pentru a putea candida la funcția de Președinte, persoana fizică trebuie ***să fie cetățean al Federației Ruse, să aibă vârsta de cel puțin 35 de ani, și să fi domiciliat, cel puțin ultimii 10 ani, pe teritoriul Federației Ruse.*** El poate fi ales ***cel mult două mandate consecutive.*** Aceasta înseamnă că șeful statului poate îndeplini mai mult de două mandate dacă acestea nu sunt consecutive.

Concret, după ce a îndeplinit funcția de președinte 8 ani (două mandate) șeful statului nu mai candidează dar, după 4 ani, poate să-și depună din nou candidatura.

În opinia noastră ar trebui ca textul constituțional să prevadă, clar, fără echivoc, imposibilitatea unei persoane fizice de a îndeplini funcția de Președinte al Republicii Federative Ruse mai mult de două mandate. Desigur, cele două mandate pot fi și succesive. A lăsa pe un fost președinte, după ce a îndeplinit două mandate, să candideze iarăși pe considerentul că al treilea potențial mandat nu este consecutiv primelor două mandate crează posibilitatea lansării unui regim autoritar, întemeiat pe forța charismatică sau pe prestigiul și pe autoritatea persoanei fizice ce urmează să îndeplinească, și pentru un al treilea mandat, funcția de șef al statului. Aceasta echivalează cu un atac direct la principiile fundamentale ale democrației politice, contribuind fără echivoc, la îndepărtarea Federației Ruse de la tezele fundamentale ale Statului de Drept. Fie că sunt intercalate sau sunt succesive mandatele unui Președinte de Republică ***trebuie să se oprească la enigmatică cifră 2*** pentru a nu denatura și deturna scopurile și rolul instituției prezidențiale.

Acest punct de vedere anterior enunțat, deși principial este corect, comportă anumite nuanțări în privința R.F. Ruse.

Astfel, este cunoscut faptul că în Rusia post-sovietică tentativa instaurării unui regim politic parlamentar a eșuat. În această țară, care prezintă indiscutabil particularitățile sale inerente, forța charismatică a unui Președinte al Federației ar fi de natură să asigure stabilitatea mecanismului politico-statal și, implicit, prosperitatea economică.

În R.F. Rusă, dimpotrivă, doar vizionarismul unui șef de stat autentic poate determina funcționarea corectă a democrației politice și instaurarea fermă a Statului de Drept. Ca atare, precizarea din Constituție potrivit căreia Președintele nu poate fi reales ***decât pentru două mandate consecutive*** apare de înțeles. În condițiile social-politice din această țară este firesc ca un Președinte după exercitarea a două mandate consecutive să candideze iarăși, în condițiile în care cel de-al treilea potențial mandat nu este consecutiv primelor două mandate deja exercitate.

Prerogativele Președintelui Federației Ruse sunt menționate în Constituție (art. 83-93) și constau în următoarele activități: numește pe președintele Guvernului federal (primul-ministru), cu acordul Camerei inferioare a Parlamentului – Duma de Stat; are dreptul de a prezida ședințele Guvernului; numește și revocă, la propunerea președintelui Guvernului federației, pe locțiitorul președintelui Guvernului federal și pe miniștrii federali; decide în privința demisiei Guvernului Federației; înaintează propuneri conținând candidaturi pentru numirea judecătorilor Tribunalului Suprem, ai Tribunalului Constituțional al Federației Ruse, ai Tribunalului Suprem de Arbitraj și prezintă candidaturi pentru numirea Procurorului General al Federației ori înaintează propuneri pentru eliberarea acestora din funcții către Camera Superioară a Adunării Federale, respectiv

Consiliul Federației; numește judecătorii de la celelalte tribunale federale; numește și eliberează din funcție (revocă) Parlamentul Suprem al forțelor armate ale Federației Ruse; numește și recheamă, după consultări cu comisiile de specialitate ale Adunării Federale – Duma de Stat și Consiliul Federației – pe diplomații acreditați în statele străine sau pe lângă organizațiile internaționale.

Președintele Federației Ruse realizează conducerea activităților de politică externă, sens în care poartă negocieri și semnează tratatele internaționale la care Federația este parte; stabilește data alegerilor pentru Camera inferioară a Adunării Federale – Duma de Stat; poate dispune dizolvarea Dumei în condițiile prevăzute de Constituție; **utilizează medierea** în vederea soluționării conflictelor sau a divergențelor dintre organele puterii de stat ale federației Ruse și organele puterii de stat ale subiecților Federației Ruse (republici; ținuturi; regiuni; orașe de importanță federală; regiuni autonome și, respectiv, districte autonome); poate declara stare de război sau stare de urgență în anumite zone geografice ale țării, informând imediat Consiliul Federației – Camera superioară a Parlamentului (Adunarea Federală); soluționează chestiuni relative la cetățenie și la acordarea azilului politic; conferă distincții; titluri onorifice, medalii și grade militare; acordă grațierea.

Președintele Republicii Federative Ruse, în exercitarea atribuțiilor și a competențelor specifice, emite **decrete** și **dispoziții** care sunt obligatorii pe teritoriul Federației Ruse. În timpul exercitării mandatului prezidențial Președintele beneficiază de imunitate.

Demiterea Președintelui poate avea loc doar pe baza acuzației prezentată de Duma de Stat, pentru săvârșirea infracțiunii de ”înalță trădare” sau a altei crime grave.

Acuzația trebuie confirmată prin avizele Tribunalului Constituțional, respectiv a Tribunalului Suprem. Hotărârea Dumei de Stat trebuie adoptată la inițiativa a 1/3 din totalul deputaților, cu votul a cel puțin 2/3 din voturile deputaților Dumei de Stat. Avizul unei Comisii speciale constituite de Camera inferioară a Adunării Federale este necesar. Pe baza hotărârii Dumei de Stat se adoptă o hotărâre a Consiliului Federației, Camera superioară a Parlamentului, într-un termen de 3 luni, de la data prezentării acuzației formulate împotriva Președintelui de către Duma de Stat, Camera inferioară a Parlamentului.

După analiza succintă a atribuțiilor Președintelui Federației Ruse tragem concluzia logică, firească, că acesta îndeplinește atribuțiile și competențele Șefului de Stat.

În privința titulaturii de <<**șef al ”puterii” executive**>> manifestăm rezerva pe care vom încerca – fără a avea pretenția de a reuși – să le prezentăm în cele ce urmează.

Evident, Republica Federativă Rusă **are un regim politic prezidențial** inspirat, în mare parte, de sistemul politic american. În Federația Rusă, spre deosebire de Statele Unite ale Americii, Constituția a stabilit un organ al puterii de stat denumit ”Guvernul Federației Ruse” care are ca atribuție esențială **înfăptuirea ”puterii” executive a Federației Ruse**.

Ca atare, s-ar părea la prima vedere că în R.F. Rusă Constituantul a optat pentru **un executiv dualist** în dauna unui **executiv monocratic**.

Executivul dualist – se caracterizează prin faptul că funcția executivă este încredințată unei persoane fizice și unui organ colegial. Persoana fizică este șeful de stat (monarh sau președinte) iar organul colegial poartă, de regulă, denumirea de Guvern. Precizăm totodată că **executivul dualist este propriu regimurilor politice parlamentare**, unde șeful executivului este considerat primul-ministru al Guvernului.

Fără îndoială, Federația Rusă comportă, consideră doctrinarii, un regim politic prezidențial și, din acest motiv, s-ar părea că precizarea referitoare la ”executivul dualist” nu își găsește locul, ea fiind proprie regimurilor politice parlamentare.

Fără a nega în nici un fel ”regimul politic prezidențial” din Rusia trebuie să remarcăm că textele constituționale nu acordă expres Șefului de Stat calitatea de exponent de vârf al ”puterii” executive. Este adevărat, atribuțiile și competențele Președintelui îl apropie de un veritabil ”șef al executivului” dar o precizare formală în acest sens lipsește. Dimpotrivă, cum s-a mai precizat, înfăptuirea ”puterii” executive revine, în Federația Rusă, Guvernului. Cu toate acestea s-ar putea trage concluzia că, deși nu este nominalizat ca ”șef” al executivului, Președintele Federației Ruse îndeplinește acest ”rol” politic fundamental, datorită atribuțiilor și competențelor care îi sunt conferite de obiectat în această privință dacă Președintele nu ar avea printre atribuțiile **și pe aceea**

de mediere în scopul soluționării conflictelor, divergențelor dintre organele puterii de stat ale Federației și organele puterii de stat ale subiecților federației Ruse.

Este adevărat, *funcția de mediere*, materializată clar prin *procedurile de mediere*, nu se realizează între ”puterile” constituite la nivelul Federației, a statului federal. Ea se circumscrie divergențelor dintre autoritățile publice (organele puterii de stat) federative și cele ale subiecților federației. Chiar și în această ipoteză Președintele trebuie să utilizeze *procedurile de mediere*, adică *să exercite funcția de mediere* între ”puteri” etatice de nivel federal și de nivel federat, statal sau provincial (republican, ținutal, regional sau districtual). Pentru exercitarea acestei extrem de importante funcții, pentru a fi mediator între autoritățile etatice (organe ale puterii de stat), indiferent de nivelul lor ierarhic – federativ sau/și republican, ținutal, regional, districtual – Președintele Federației Ruse trebuie *să dispună de independență funcțională* și să se situeze pe *o poziție imparțială și echidistantă*. Ca atare, noi apreciem că pentru a se da eficiență *funcției de mediere*, materializată prin *procedurile de mediere*, între organele puterii de stat de nivel diferit (federativ respectiv extrafederativ), Președintele Republicii Federative Ruse trebuie tratat – din punct de vedere instituțional – separat de ”puterea” executivă. În aceste condiții, organul puterii federale de stat a Președintelui Federației Ruse (instituția, ca atare) constituie, în opinia noastră, o autoritate publică de sine stătătoare, independentă, neîncadrată în nici una din cele trei ”puteri” clasice: legislativă, executivă și judecătorească. Utilizarea eficientă a ”procedurilor de mediere”, exercitarea independentă și imparțială a ”funcției de mediere” implică, ab initio, independența Președintelui Federației Ruse în raport cu ”puterea” executivă.

Rămâne, în aceste condiții, un subiect deschis, problematica considerării Președintelui Federației Ruse ca ”șef al <<puterii>> executive”.

Încredințând Președintelui Federației Ruse aptitudinea, capacitatea utilizării ”procedurilor de mediere”, care indiscutabil își au fundamentul în ”funcția de mediere”, Constituantul a considerat instituția șefului statului ca fiind distinctă de ”puterea” executivă. Chiar în ipoteza acreditării tezei ”*regimului politic semiprezidențial*” autoritatea publică, organul federativ al puterii de stat concretizat în Președintele Republicii Federative Ruse ar trebui considerat o ”putere” distinctă în stat, tocmai pentru a-i da posibilitatea de a exercita ”funcția de mediere”, concretizată formal în ”procedurile de mediere”.

Considerarea Președintelui Republicii Federative Ruse, în calitatea sa de șef al statului, ca o autoritate, ca ”o putere” distinctă în stat determină constatarea implicării rigidului principiu atribuit filosofului Montesquieu sau, mai corect spus, determină aplicarea mai nuanțată a celebrului principiu al separației și echilibrului puterilor statale.

Trebuie remarcat, totodată, că în opinia noastră, instituția, autoritatea publică sau organul federativ al puterii de stat concretizat în Președintele Republicii Federative Ruse nu constituie unica autoritate care, potrivit dispozițiilor constituționale în vigoare, înfrânge ”clasica” partajare a ”puterii” etatice în cele trei funcții: legislativă, executivă și judecătorească.

Înființarea, funcționarea și competența Curții Constituționale a Federației Ruse – având ca principală atribuție soluționarea problemelor relative la constituționalitatea legilor federale, a actelor normative emise de Președintele Federației, de Parlament – Adunarea Federală, de Guvernul Federației, a constituționalității Constituțiilor republicanilor și a celorlalte acte emise de subiecții componenți ai Federației Ruse – pare a înfrânge, de asemenea, împărțirea tripartită a ”puterilor”, de fapt a funcțiilor etatice: legislativă, executivă și judecătorească. Aceasta în ipoteza în care considerăm Curtea Constituțională a Federației Ruse ca un organ etatic cu atribuții jurisdicționale specifice, neîncadrat în ”puterea”, în autoritatea judecătorească.

* * * * *

Revenind asupra chestiunii în discuție apreciem că Președintele Republicii Federative Ruse este șeful statului fără a cumula și calitatea de <<șef al ”puterii” executive>>. Instituția Președintelui Federației constituie *un organ independent* al puterii federative de stat, neîncadrat în nici una dintre ”tradiționalele” puteri statale: legislativă, executivă și judecătorească.

Acceptând acest punct de vedere – teoretic vorbind – am putea afirma că este posibil ca și ”regimul politic prezidențial”, consacrat tradițional în Republica Federativă Rusă și acceptat de

doctrinarii constituționaliști, să comporte substanțiale revizuiți – cel puțin sub aspect formal – în condițiile în care ”se refuză” Președintelui Federației calitatea de exponent de vârf al executivului. Conferirea ”**procedurii de mediere**”, specifică ”**funcției de mediere**”, Președintele Federației dublată de consacrarea rolului Guvernului Federației de a înfăptui ”puterea” executivă a statului federativ rus, determină nu doar scoaterea șefului statului din sfera ”puterii” executive dar și – cel puțin sub aspect doctrinar – revizuirea clasificării ”**regimului politic**” **al Republicii Federative Ruse** care, la momentul de față, este considerat **un ”regim politic prezidențial”**.

* Adunarea Federală – organul legislativ al puterii de stat a Federației Ruse

Adunarea Federală – reprezintă organul federativ reprezentativ, deliberativ și legislativ al statului federal rus. Ea este alcătuită din: **Consiliul Federației** și **Duma de Stat**. Deci, parlamentul federativ rus este bicameral fiind compus dintr-o **Cameră joasă sau populară – Duma de Stat** și dintr-o **Cameră superioară – Consiliul Federației**. Structura bicamerală a autorității publice federale legislative din Federația Rusă este firească, normală, având în vedere structura federativă de stat a Rusiei.

Duma de Stat – este alcătuită din 450 de deputați, aleși pentru un mandat de 4 ani. Poate fi ales deputat în Camera inferioară a Adunării Federale orice persoană fizică, cetățean al Republicii Federative Ruse, care a împlinit vârsta de 21 de ani și care are capacitatea juridică electorală (drept de a alege, drept de vot și bineînțeles dreptul de a fi ales).

Deputatul nu poate fi, în același timp, membru al Consiliului Federației și nici membru al altor organe reprezentative ale puterii de stat, nu poate îndeplini o activitate lucrativă salarizată sau funcții în serviciul autorității executive a statului. Se recunoaște deputaților Dumei de Stat dreptul de a desfășura activități științifice, didactice sau activități de creație intelectuală. Atât deputații cât și membrii Consiliului Federației **beneficiază de imunitate**, în sensul că aceștia nu pot fi reținuți, arestați sau percheziționați, cu excepția infracțiunilor flagrante. La propunerea Procurorului General al Republicii Federative Ruse fiecare dintre Camerele Adunării Federale poate ridica imunitatea parlamentarului.

Consiliul Federației – este format din câte doi reprezentanți ai subiecților Federației Ruse (unul din partea organelor reprezentative și unul din partea autorităților executive).

Consiliul Federației – are competența: să confirme decretul Președintelui Federației relativ la declararea stării de război sau a stării excepționale; să confirme eventualele schimbări de granițe între subiecții constituienți ai Federației Ruse; să stabilească data alegerilor pentru demnitatea de Președinte al Federației; să demită pe acesta; să numească judecătorii Tribunalului Suprem, ai Tribunalului Constituțional și ai Tribunalului Suprem de Argitraj; să numească și să elibereze din funcție pe Procurorul General al Federației Ruse, pe președintele Camerei de Conturi și a ½ din membrii acesteia.

Duma de Stat – are următoarele atribuții: își exprimă acordul relativ la numirea președintelui Guvernului Federal; acordă votul de încredere pentru Guvernul federal; numește și revocă sau eliberează din funcție: pe președintele Băncii Centrale a Federației; pe președintele Camerei de Conturi și a ½ din membrii Camerei de Conturi; pe Împuternicitul pentru problemele drepturilor omului. Prezintă acuzația împotriva Președintelui Federației în vederea demiterii acestuia din funcție; acordă amnistia pentru anumite categorii de infracțiuni sau pentru anumite pedepse.

Procedura legislativă este inițiată de către **autoritățile cu drept de inițiativă legislativă**, respectiv: Președintele Federației Ruse; Consiliul Federației; membrii Consiliului Federației; deputații Dumei de Stat; Guvernul federal, organele legislative (deliberative și reprezentative) ale subiecților Federației. În domeniul lor de activitate, cele trei instanțe supreme – Tribunalul Constituțional, Tribunalul Suprem și Tribunalul Suprem de Arbitraj – au drept de inițiativă legislativă.

Proiectele legislative sunt depuse la Camera inferioară a Adunării Federale, respectiv la Duma de Stat.

În lipsa unui cvorum special, Duma adoptă legea federală cu majoritatea voturilor, din numărul total al deputaților. Apoi legea este înaintată, în termen de 5 zile, Consiliului Federației –

Camera superioară spre a fi supusă se consideră adoptată dacă a fost votată, cu majoritate de voturi, de membrii Consiliului Federației sau dacă, deși supusă Consiliului Federației legea (proiectul de lege) nu a fost examinată într-un interval de 14 zile.

Dacă cele două Camere adoptă proiectul de lege în mod diferit se instituie o procedură de mediere sau dacă Consiliul Federației respinge un proiect legislativ adoptat de Duma de Stat. În această ultimă situație, cu votul a 2/3 din numărul total al deputaților proiectul legislativ fiind, în acest caz, considerat adoptat.

După procedura de adoptare legea federală este înaintată, în termen de 5 zile, Președintelui Federației în vederea semnării și a promulgării. Promulgarea trebuie să aibă loc într-un interval de 14 zile de la primirea legii.

Dacă legea este respinsă, refuzată de la promulgarea de către șeful statului, procedura de adoptare se va relua în cele două Camere parlamentare.

Dacă legea (proiectul legislativ) este adoptată în formă inițială, și după reexaminare, cu votul a cel puțin 2/3 din numărul total al membrilor fiecărei Camere a Adunării Federale, ea va trebui promulgată și astfel va intra în vigoare.

Pentru adoptarea legilor federale cu caracter constituțional se cere un cvorum special, respectiv: $\frac{3}{4}$ din numărul total al membrilor Consiliului Federației și cel puțin 2/3 din numărul total al deputaților din Duma de Stat.

Situații în care Camera inferioară a Adunării Federale poate fi dizolvată:

- când a fost respinsă, de trei ori, candidatura prezentată pentru demnitatea de președinte al Guvernului Federației Ruse. Șeful statului va proceda la dizolvarea Dumei de Stat, numind președintele Guvernului Federației;

- când a fost exprimată neîncrederea în Guvernul Federației de către Duma de Stat. Dacă în termen de 3 luni de la primul vot de neîncredere Duma adoptă o nouă moțiune de neîncredere relativă la Guvernul Federației, șeful statului poate demite Guvernul, fără a proceda la dizolvarea Camerei inferioare a Adunării Federale.

În toate cazurile, Duma de Stat nu poate fi dizolvată dacă și-a prezentat acuzația împotriva Președintelui Federației sau când este declarată, fie stare de război, fie starea excepțională pe întreg teritoriul Federației Ruse. Duma de Stat nu poate fi, de asemenea, dizolvată în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Federației Ruse.

* Guvernul Federației Ruse – autoritatea publică centrală care exercită ”puterea” executivă în stat

<<Guvernul Federației Ruse înfăptuiește ”puterea” executivă a Federației Ruse>>. Acesta este alcătuit din: ***președintele Guvernului Federației, locuitorii acestuia și miniștrii federali de resort.***

Președintele Guvernului Federației – trasează principalele direcții ale activității Guvernului federal, organizând activitatea acestuia.

Guvernul Federației Ruse – posedă o serie de atribuții și de competențe menite să asigure: înfăptuirea politicilor financiar-monetare; administrarea proprietăților federale; asigurarea legalității, a apărării țării și a securității statului; ocrotirea drepturilor și libertăților cetățenilor; apărarea societății și a statului împotriva recrudescenței fenomenului infracțional și, în mod deosebit, împotriva ”crimei organizate”; înfăptuirea politicii externe a Federației Ruse etc. Toate aceste atribuții trebuie exercitate în conformitate cu Constituția Federației, cu întregul drept obiectiv (pozitiv) al statului, inclusiv în acord cu decretele șefului statului.

În realizarea atribuțiilor sale Guvernul Federației emite ***hotărâri*** și ***dispoziții***, acte normative care trebuie să fie în concordanță cu legile federale și, în mod deosebit, cu Constituția Federației. Dacă această conformitate este încălcată actul normativ adoptat de Guvern poate fi anulat de Președintele Federației Ruse.

Actele normative (hotărârile și dispozițiile) adoptate de Guvern în exercitarea atribuțiilor sale specifice au aplicabilitate generală, fiind obligatorii pe întreg teritoriul Republicii Federative Ruse. În caz de demisie, din dispoziția șefului statului, Guvernul Federației va continua să funcționeze până la formarea noului Guvern al Federației Ruse.

* * * * *

În opinia noastră, având în vedere considerentele expuse anterior, cu ocazia analizării instituției Președintelui Federației Ruse, Guvernul Republicii Federative Ruse reprezintă, de jure, autoritatea publică centrală, federală, care înfăptuiește ”puterea” adică funcția executivă a Statului Federativ Rus. Faptul că Guvernul Federației Ruse se află sub directul și nemijlocitul control al Președintelui Republicii Federative Ruse nu înlătură caracterizarea – prevăzută chiar și în Constituția Federației – acestui organ etatic federativ ca fiind cea mai înaltă autoritate executivă din Republica Federativă Rusă.

* ”Puterea” judecătorească. Instanțele judecătorești și independența judecătorilor

Organele prin care se înfăptuiește *justiția* în Federația Rusă sunt *instanțele judecătorești*.

Constituția nu permite înființarea de instanțe judecătorești extraordinare.

Instanțele judecătorești aplică în judecarea cauzelor procedurile specifice: civilă, administrativă sau penală.

Judecătorii sunt numiți dintre persoanele fizice *cu vârsta limită de 25 de ani, care posedă studii juridice superioare și au un stagiu în profesia juridică de minimi 5 ani*.

Instanțele judecătorești sunt organizate pe grade de jurisdicție.

Tribunalul Suprem exercită supravegherea tuturor celorlalte instanțe cu jurisdicție generală.

Este organul judecătorec ultim, suprem în materie civilă, administrativă, penală sau de altă natură, dacă respectivele cauze aparțin jurisdicției generale.

Tribunalul Suprem de Arbitraj este organul judecătorec suprem în privința litigiilor cu caracter economic sau a altor pricini cu caracter arbitral.

Procuratura, ca instituție etatică, este dominată de principiul centralizării și a subordonării procurorilor în raport procurorii ierarhic superiori și a tuturor procedurilor față de Procurorul General al Federației Ruse.

Constatăm că și *Curtea Constituțională a Federației* este tratată ca parte componentă a ”puterii”, a autorității judecătorești. În concepția redactorilor Constituției ea nu constituie o ”putere”, o autoritate distinctă în statul federativ.

Curtea Constituțională a Federației și-a început efectiv activitatea în octombrie 1991 fiind legal și constituțional competentă să se pronunțe relativ la: constituționalitatea legilor federale și a actelor normative inferioare legii; constituționalitatea Constituțiilor republicilor și a regulamentelor adoptate de subiecții componenți, constituienți ai Federației; constituționalitatea tratatelor încheiate între organele Federației și autoritățile subiecților constituienți ai Federației; constituționalitatea tratatelor încheiate de Federația Rusă, cu condiția ca acestea să nu fi intrat în vigoare.

Curtea Constituțională emite interpretări ale Constituției Federației; soluționează excepțiile de necostituționalitate ridicate în fața instanțelor judecătorești, fiind sesizată de tribunale sau de cetățeni cu privire la posibila încălcare a unor drepturi și libertăți constituționale.

Relativ la *”independența judecătorilor”* precizăm că potrivit Constituției federale *judecătorii* sunt independenți și se supun exclusiv Constituției și legilor Federației. Ei dispun de inamovibilitate neputând fi revocați, eliberați din funcție, mutați, promovați sau sancționați disciplinar ori pensionați decât numai în conformitate cu dispozițiile legilor federale. Regula ședințelor de judecată este publicitatea acestora, cu excepțiile prevăzute strict de lege. Unele cauze penale se judecă cu participarea juraților.

Secțiunea a II-a: Sistemul politic și ”filosofia politică” a Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice. Constituțiile Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice

În prezenta secțiune vom încerca să analizăm – sintetic, desigur – sistemul politico-etatic a U.R.S.S., cea de-a doua superputere a mapamondului, între anii 1945-1991, inclusiv. Analiza sistemului politic și desprinderea ”filosofiei politice” a acestui stat, un adevărat ”imperiu” al lumii contemporane, se fundamentează pe ”sistemul constituțional” al fostei U.R.S.S.. Ceea ce vom dori

să scoatem în evidență se referă la instituțiile și modul de organizare a acestui stat, reliefând particularitățile, trăsăturile caracteristice ale acestuia.

De la victoria Revoluției bolșevice în Rusia, octombrie/noiembrie 1917, trecând prin etape istorice punctuale concretizate în: Constituția Rusiei din 1918; constituirea U.R.S.S. în 1922; Constituția U.R.S.S. din anul 1924; Constituția U.R.S.S. din anul 1936; Constituția unională sovietică din anul 1977 și schimbarea sistemului constituțional specific perioadei gorbacioviste, Rusia sovietică și mai apoi U.R.S.S. a reprezentat pentru lumea capitalistă, ”liberă” un pericol letal, datorită, în primul rând, tipului diferit de orânduire socială proclamat ca țel, ideal și edificat – în mare parte – în acest stat.

Analizând Constituțiile și implicit sistemul politico-statal sovietic vom încerca să constatăm dacă această superputere, din trecutul nu prea îndepărtat, s-a prăbușit: datorită ideologiei pe care o promova; datorită mecanismului etatic totalitar afirmat în practica politică; datorită imposibilității susținerii economiei centralizate și în parte neperformante, nerentabile; datorită întinderii extraordinare atât a U.R.S.S., a blocului său politico-militar cât și a sferei de influență, exercitată pe planetă, de această superputere; datorită incapacității unor lideri sovietici antegorbacioviști de a reforma partidul și statul sovietic, economia și societatea sovietică sau datorită dorinței ultimului lider sovietic de a reforma societatea, economia, statul și partidul ceea ce a generat, fără voia sa, colapsul statului sovietic.

Mai există, în opinia noastră, încă o variantă – U.R.S.S. s-a prăbușit ca stat, și implicit ca superputere, datorită acțiunilor voluntare, conștiente a ultimului său lider care a acționat manifest pentru distrugerea ”lagărului” socialist, a socialismului și chiar a Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice și a Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Toate aceste potențiale cauze ale prăbușirii U.R.S.S. trebuie luate în considerare deoarece, fiecare în parte sau mai multe cauze în concurs, au putut genera efectul teribil al prăbușirii U.R.S.S..

Nu trebuie uitată nici presiunea continuă exercitată de statele capitaliste dezvoltate, în special de cealaltă superputere – S.U.A. – asupra blocului politico-militar al statelor socialiste și, în mod deosebit, asupra U.R.S.S..

”Căderea” U.R.S.S., realizată formal în decembrie 1991, a produs o ”*reală eliberare*” a statelor europene, și mă refer la statele vestice, și a S.U.A. de sub povara ”duopolului, după 1991 manifestându-se pe planetă, în mod accentuat, o stare de ”unipolaritate”, obiectivată prin dominația exclusivă a Statelor Unite ale Americii.

Oare în anul 1991 își va fi epuizat toate resursele ”Imperiul sovietic” colapsând în mod legitim, obiectiv? Sau ”decesul” U.R.S.S. a intervenit printr-o complicitate a unor factori conducători sovietici și a S.U.A. și celorlalte state capitaliste aliate acesteia? Desigur, nu putem noi să răspundem la aceste întrebări. Dar, analizând sistemul constituțional sovietic vom observa dacă acesta era sau nu viabil, dacă ducea inevitabil la prăbușirea statului sovietic sau dacă, dimpotrivă, era apt să reziste mult timp, după anul 1991.

Autorul rândurilor de față nu a fost niciodată ”un fan” al statului rus, obiectivat de-a lungul istoriei în: Rusia Kieveană, Cnezatul Rusiei, Imperiul Țarist, Rusia sovietică, U.R.S.S., Republica Federativă Rusă (inclusiv C.S.I.). dar, analiza obiectivă a politicii internaționale ne obligă la tratarea fără patimă, într-un mod imparțial, a tuturor aspectelor legate de evoluția politico-etatică a U.R.S.S., de la victoria Revoluției bolșevice și fondarea Rusiei sovietice și până la dezmembrarea/prăbușirea U.R.S.S..

Analiza Constituțiilor sovietice (cea rusă din anul 1918, apoi cele sovietice din anii: 1924; 1936; 1977 și precum și modificările cu caracter constituțional din perioada ultimului lider sovietic) poate răspunde la o întrebare esențială, fundamentală: Era U.R.S.S. un stat viabil? Această superputere planetară nu a fost în stare să își păstreze integritatea sa teritorială și, în ultimă instanță, ființa statului unional-federal? Ce a determinat destructurarea atât de fulgerătoare a Uniunii Sovietice? Oare statul sovietic purta vicii profunde în fundamentul său? Sper să pot formula o posibilă *idee de răspuns*, după finalizarea analizei – sumare, este adevărat – a sistemului constituțional, politico-etatic, a U.R.S.S..

Pentru început, în mod empiric, îmi devoalez propria părere relativă la dezmembrarea Uniunii Sovietice: această superputere a căzut sub propria sa povară, manifestată în obiectivele sale social-politice. Măreția și dorința de glorie au determinat prăbușirea U.R.S.S., fără a scăpa din

vedere contribuția decisivă a S.U.A., a Vaticanului, a celorlalte state capitaliste dezvoltate și chiar a unor state din "lagărul" socialist, care manifestau vădite semne de independență, de-a lungul timpului. Și în cadrul Uniunii sistemul politic era acceptat "ca un dat", fiind receptat în mod pasiv de către cetățenii sovietici.

Încremenirea ideologică a reprezentat o "mână Cerească" pentru sabotori, care sub sloganul transparenței și reformei au subminat total bazele statului sovietic.

Cu toate erorile grave ale trecutului, în special cele din "epoca" stalinistă, statul unional sovietic nu se afla nici pe departe, în anul 1985, pe "marginea prăpastiei".

Activitatea reformiștilor, "glasnost" și "perestroika", a distrus statul sovietic datorită faptului că:

- * - proclamând efectiv drepturile și libertățile fundamentale cetățenești a încurajat critica sistemului politic sovietic;
- * - au încurajat naționalismul din republicile sovietice unionale și din republicile autonome unionale și din republicile autonome componente ale acestora, ceea ce contravenea flagrant **internaționalismului**, element teoretic fundamental al doctrinei marxiste;
- * - a încurajat pluripartidismul ceea ce a determinat prăbușirea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice;
- * - a fost încurajată dezvoltarea embrionară a economiei capitaliste, temelie a unui viitor stat capitalist.

Toate aceste demersuri, și încă multe altele, au avut, desigur, rolul fundamentării unei societăți democratice dar, în același timp, au lovit, "mortal", în fundamentele statului unional sovietic.

Această opinie, exprimată ca o părere strict personală, subiectivă, poate fi – fără îndoială – schimbată după analizarea sistemului politico-etatic, constituțional a U.R.S.S..

Un fapt oricum rămâne, în opinia noastră, deja stabilit: de cele mai multe ori, de-a lungul existenței sale, inclusiv după 1945, U.R.S.S. a avut state "prietene" de față, datorită temerii sau interesului manifestat de terțele state "frățești". În calitatea sa de superputere nu a reușit să "catalizeze" forțele, energiile și simpatia statelor socialiste "aliante", tocmai datorită capacității și durtății politicii sovietice, în raport cu acestea.

Duritatea ocupației sovietice în statele socialiste "eliberate" de sub fascism, spolierea economică a acestor state, ignorarea locului și rolului acestora în organismele blocului politico-economico-militar socialist, dominat indiscutabil de sovietici, au determinat, după "efectul bumerangului", mimarea unei obediențe fățișe și uneori chiar manifestarea unor "atitudini de frondă" din partea unor state socialiste în raport cu U.R.S.S..

U.R.S.S. a fost ca o "ursoaică bătrână", solitară, care inspira, chiar aliaților săi, statelor socialiste, respect, reverență și foarte multă temere. La destructurarea Uniunii a contribuit enorm modul în care aceasta era percepută atât de popoarele sovietice cât mai ales în străinătate. Așa se explică de ce dispariția U.R.S.S. de pe scena politică internațională nu a deranjat pe nimeni, doar pentru o scurtă perioadă S.U.A. au rămas nedumerite de prăbușirea celui de-al doilea element din conținutul duopolului.

U.R.S.S. fiind percepută ca un stat rigid, totalitar, nereformat, militarist și de populația republicilor sovietice unionale, nu a surprins neplăcut pe nimeni tentativa reformării statului sovietic, concepută și pusă în practică de ultimul său lider, Mihail Sergheevici Gorbaciov. Doar că reforma gorbaciovistă a determinat, direct și nemijlocit, colapsul statului unional sovietic!!!!

§1. Constituția Rusiei sovietice din 10 iulie 1918

Evoluția sistemului politico-etatic a Rusiei sovietice începe odată cu instaurarea regimului sovietic.

La 25.10.1917 Congresul al II-lea al sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia a hotărât cucerirea întregii puteri în stat de către soviete. Scopul noii politici era înlăturarea regimului politic anterior și a economiei capitaliste.

Consiliul Comisarilor Poporului, ales de Congresul Sovietelor, a concentrat "puterea" executivă a statului, în realitate dobândind întreaga putere de stat.

A fost creat un Comitet militar revoluționar la Petrograd iar pe lângă acest organism a fost creată, înființată Comisia extraordinară pentru lupta împotriva contraevoluției și sabotajului. Ulterior CEKA a fost trecută în subordinea Consiliului Comisarilor Poporului (07.12.1917). Scopul CEKA era lupta împotriva contrarevoluționarilor din interiorul și din exteriorul țării.

A fost înființată Armata sovietică (Armata roșie), fiind aleși noi comandanți militari și înlăturându-se titlurile și rangurile țariste din armată.

Adunarea Constituantă, aleasă la 12.11.1917, a fost convocată de Consiliul Comisarilor Poporului pentru data de 05.01.1918. Datorită conflictului dintre socialiștii revoluționari și bolșevici (primii aveau 62%, secunzii 25%) Adunarea Constituantă a fost dizolvată, fiind substituită de către al treilea Congres general al sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor din Rusia. Acest Congres, deschis la 10.01.1918 a adoptat "Declarația drepturilor poporului muncitor și exploatat". Convocarea acestui Congres a marcat mutarea "centrului de greutate" de la sistemul multipartidist către un sistem centralizat, votanții fiind exclusiv persoane fizice încadrate în câmpul muncii.

Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat o serie de decrete, respectiv: "Decretul cu privire la presă"; "Decretul cu privire la confiscarea capitalurilor sociale ale fostelor bănci particulare"; "Decretul cu privire la naționalizarea flotei comerciale"; etc. A fost adoptată "Legea cu privire la socializarea pământului".

Constituția Republicii Socialiste Federative Sovietice Ruse a fost adoptată la data de 10 iulie 1918. Sub aspect general, precizăm că această Constituție – prima Constituție socialistă din lume – a prevăzut: preluarea tuturor mijloacelor de producție și a resurselor materiale și naturale în mâinile clasei muncitoare și a țăranimii, mijloace și resurse relative la editarea și tipărirea presei și a altor publicații; instituirea obligativității muncii pentru toți cetățenii Rusiei sovietice; dreptul de învățatură, integral și gratuit; separarea bisericii de stat; libertatea cultelor religioase, a propagandei religioase și a celei ateiste; îndatorirea apărării țării; dreptul la utilizarea limbii materne; ocrotirea și interzicerea oprimirii minorităților naționale și a celor etnice; interzicerea desfășurării unor activități contrarevoluționare etc.

Organul puterii de stat cu caracter deliberativ era Congresul panrus al sovietelor; acesta deținea puterea supremă în stat. În intervalurile dintre congrese puterea era exercitată de către Comitetul executiv central panrus al sovietelor. Ca organ al administrației de stat funcționa Consiliul Comisarilor Poporului.

Acest Consiliu era format din comisari ai poporului, cu competențe strict determinate (miniștri de resort).

Un pas important, cu caracter excepțional, în crearea viitorului stat unional l-a constituit formarea U.R.S.S..

§2. Constituirea Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice

Înființarea mai multor republici socialiste sovietice pe teritoriul vechii Rusii imperiale a condus la teza unirii acestora.

Au existat două curente referitoare la modul de constituire al statului federativ-unional.

Unul, cunoscut ca "principiu al autonomizării", prevedea includerea republicilor socialiste sovietice în Republica Socialistă Federativă Sovietică Rusă, devenind astfel "**republici autonome**" în cadrul acesteia.

Ideea a fost susținută de I.V.Stalin.

Al doilea curent, susținut de V.I. Lenin prevedea, dimpotrivă, ca noile republici socialiste sovietice să se asocieze împreună cu R.S.F.S. Rusă, într-un stat federativ, constituit pe baza unui *tratat*.

Congresul constitutiv al sovietelor din U.R.S.S. a avut loc la 30.12.1922. Delegați au trimis: R.S.F.S. Rusă, Ucraina, Bielorusia și Federația Transcaucaziană. Asocierea R.S.F.S. Ruse; a R.S.S. Ucrainiene; a R.S.S. Bielorusie și a R.S.F.S. Transcaucaziene a concretizat apariția statului unional-federativ, U.R.S.S..

Din totalul de **2.215 delegați**, 1727 au fost ruși; 364 ucrainieni; 33 bieloruși și 91 transcaucazieni.

A fost constituit Consiliul Comisarilor Poporului al U.R.S.S. având **comisariate unionale** în domeniile: apărare; marină; afaceri externe; căi de comunicație; poștă și telegraf; comerț exterior.

Existau și **comisariate unional-republicane**, comportând atât competențe unionale cât și republicane: economie națională; finanțe; muncă; aprovizionare; inspecția muncitorească-țărănească.

În sfârșit, existau **comisariate doar la nivel republican**: justiție; învățământ; sănătate publică și asistență socială; afaceri interne.

Acordul de constituire a U.R.S.S. menționa expres dreptul fiecărei republici unionale de a părăsi uniunea.

La primul Congres al sovietelor din U.R.S.S. a fost ales **Comitetul Executiv Central al U.R.S.S.**. Între Congresele sovietelor acestui organ al puterii de stat era considerat **suprem**.

Comitetul Executiv central al U.R.S.S. a ales, la prima sa sesiune, un Prezidiu al acestui organ suprem al puterii de stat compus din 21 de membri și 4 președinți (corespunzători celor patru republici unionale).

În cea de-a doua sesiune a Comitetului Executiv Central al U.R.S.S. s-a hotărât să se propună Congresului al II-lea al sovietelor din U.R.S.S., spre adoptare, textul proiectului de Constituție a U.R.S.S., text ratificat de Congres, la data de 31.01.1924.

§3. Constituția U.R.S.S. din anul 1924

Congresul al II-lea al sovietelor din U.R.S.S. a adoptat prima Constituție a U.R.S.S., la 31 ianuarie 1924.

Această primă constituție sovietică unională acorda întreaga suveranitate de stat către federație, statul (statele federate) își exercitau puterea de stat dar fără a încălca competențele exclusive ale statului unional.

Republicile puteau adopta norme juridice iar teritoriile lor nu puteau suferi modificări, alterări fără acordul acestora. S-a instituit cetățenia unională sovietică; erau "de drept" cetățeni ai U.R.S.S. toți cetățenii republicilor unionale.

Comitetul Executiv Central al sovietelor din U.R.S.S. cuprindea două camere: **Sovietul Uniunii**, reprezentând poporul și **Sovietul Naționalităților** reprezentând republicile unionale și regiunile autonome.

În Sovietul Naționalităților republica unională dispunea de 5 reprezentanți iar regiunea autonomă avea 1 reprezentant.

Ulterior, după anul 1924, statul unional sovietic se centralizează simțitor iar puterea în stat se concentrează în persoana lui I. V. Stalin. Practic, statul devine o monocrație. Adversarii secretarului general al P.C.U.S. sunt eliminați conducerea stalinistă devenind despotică. Agricultură este socializată, colectivizându-se de cele mai multe ori forțat. U.R.S.S. se dezvoltă intens industrial prin fondarea și dezvoltarea, fără precedent în Rusia, a marilor uzine.

Congresul al VIII-lea al sovietelor, congres extraordinar, a adoptat textul unei noi Constituții a U.R.S.S., propus de o Comisie Constituțională, condusă de I. V. Stalin.

§4. Constituția U.R.S.S. din anul 1936

În noiembrie 1936 al VIII-lea Congres extraordinar al sovietelor a adoptat noua Constituție a U.R.S.S.. Această Constituție "stalinistă" reglementa principalele aspecte relative la modul de organizare, de menținere și de exercitare a puterii de stat.

* Principiile fundamentale ale acestei Constituții

Constituția unională din anul 1936 proclama U.R.S.S. ca fiind un stat socialist al muncitorilor și țăranilor. Fundamentul politic îl constituia sovietele de deputați ai oamenilor muncii

iar baza economică este reprezentată de proprietatea socialistă care, la rândul ei, era, fie proprietate a întregului popor (de stat), fie proprietate cooperatistă.

Statul era proprietarul tuturor mijloacelor de producție, recunoscându-se, ca formă alternativă, și proprietatea colhozurilor.

Gospodăria individuală țărăneasă era recunoscută de stat. La fel, era recunoscută proprietatea personală asupra economiilor individuale. Era instituit ”*Planul de stat al economiei naționale*” și era instituită obligativitatea prestării unei activități lucrative.

* Organizarea etatică a U.R.S.S.

În anul 1936 U.R.S.S. era compusă din 16 republici socialiste sovietice unionale, respectiv: R.S.F.S. Rusă; R.S.S. Ucraineană; R.S.S. Bielorusă; R.S.S. Uzbekă; R.S.S. Kazakă; R.S.S. Gruzină (Georgiană); R.S.S. Azerbaidjeană; R.S.S. Lituaniană^{*)}; R.S.S. Letonă^{*)}; R.S.S. Cestonă^{*)}; R.S.S. Kirghiză; R.S.S. Tadjică; R.S.S. Armeană; R.S.S. Turunenă; R.S.S. Carelo-Finică^{**)} și R.S.S. Moldovenească^{*)}.

Republicile unionale erau considerate state suverane, având propriile lor Constituții, și dreptul de a întreține relații directe cu statele străine, inclusiv dreptul de a încheia convenții bilaterale și de a trimite și, respectiv, de a primi reprezentanți diplomatici și consulari.

Fiecare republică unională avea dreptul de a ieși din uniune iar teritoriul fiecărei republici nu putea fi modificat fără acordul acesteia, exprimat prin reprezentanții săi.

Republicilor unionale le era recunoscut dreptul de a întreține formațiuni militare republicane pe teritoriul lor.

Atribuțiile și competențele statului federal-unional se materializau în: reprezentarea U.R.S.S. pe planul relațiilor internaționale; controlul aplicării Constituției U.R.S.S.; asigurarea unei conformități între Constituțiile statelor federate (republicile unionale) și Constituția statului federal-unional; aprobarea bugetului de stat unitar al U.R.S.S.; ratificarea modificării granițelor între republicile unionale; legislația referitoare la cetățenia unional-federală; principiile legislative fundamentale relative la căsătorie și familie; adoptarea legislației relative la organizarea justiției, la procedura judiciară, la drepturile străinilor pe teritoriul U.R.S.S.; adoptarea Codului Civil și a Codului Penal; administrarea băncilor, întreprinderilor industriale, comerciale și agricole – de însemnătate unională; etc.

Toate legile U.R.S.S. se aplicau pe întreg teritoriul federației (a Uniunii) iar în caz de conflict între o lege unională și o lege republicană, prioritate în aplicare avea legea unională.

Cetățenii tuturor republicilor unionale erau totodată și cetățeni ai U.R.S.S..

* Sovietul Suprem al U.R.S.S.

În sistemul Constituției unionale sovietice din anul 1936, Sovietul Suprem al U.R.S.S. era considerat *organ suprem* al puterii de stat al Uniunii. Acesta era alcătuit din două Camere: *Sovietul Uniunii* și *Sovietul Naționalităților*.

În sovietul Uniunii erau reprezentați cetățenii, poporul sovietic iar în Sovietul Naționalităților erau reprezentate: republicile unionale; republicile autonome; regiunile autonome și districtele naționale.

Mandatul Sovietului Suprem al U.R.S.S. era de patru ani.

Lucrările se desfășurau în două sesiuni anuale, legile fiind adoptate cu majoritatea simplă a voturilor în fiecare Cameră. Convocarea Sovietului Suprem se realiza de Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S.. Acest organ etatic avea dreptul de a dizolva Sovietul Suprem dacă existau divergențe între cele două Camere iar Comisia de Conciliere nu ajungea la o hotărâre de comun acord, acceptată desigur de amândouă Camerele.

Sesiunile Camerelor Sovietului Suprem se desfășurau concomitent.

---

^{*)} Republici intrate mai târziu, în anul 1940, în componența U.R.S.S., ca ”republici unionale”;

^{**)} Ulterior a fost desființată această republică unională, din dispoziția lui I. V. Stalin.

* Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S.

Exercita atribuțiile Sovietului Suprem al U.R.S.S. între sesiuni.

Avea următoarele competențe: convoca Sovietul Suprem al U.R.S.S. în sesiune; efectua interpretarea legală a actelor normative; dizolva Sovietul Suprem stabilind data pentru alegeri; emitea decrete; abroga hotărârile sau dispozițiile Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. sau cele ale Consiliilor de Miniștri din republicile unionale; organiza referendumul la inițiativa sa sau la inițiativa unei republici unionale; elibera din funcție sau numea în funcție miniștri ai U.R.S.S., dar numai dacă Sovietul Suprem al U.R.S.S. nu se afla în sesiune, la propunerea Președintelui Consiliului de Miniștri și sub rezerva aprobării ulterioare a mutației intervenite de către Sovietul Suprem al U.R.S.S.; declara starea de război în intervalul dintre sesiunile Sovietului Suprem al U.R.S.S.; acredita/reclama reprezentanții diplomați sovietici în străinătate; etc.

* Consiliul Comisarilor Poporului – Consiliul de Miniștri

Era organul executiv suprem al U.R.S.S.. Competențele sale priveau în special: coordonarea activității ministerelor unionale și a ministerelor unional-republicane; adoptarea măsurilor pentru realizarea bugetului de stat și a planului economiei naționale; adoptarea de măsuri pentru asigurarea intereselor statului, a ordinii și securității publice, a ocrotirii drepturilor cetățenilor; organizarea și conducerea forțelor armate; conducerea generală în domeniul relațiilor externe etc.

În domeniile de activitate și în ramurile economice de competența Uniunii, Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. putea suspenda hotărârile și/sau dispozițiile Consiliilor de Miniștri ale republicilor unionale. Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. era condus de un *președinte*, ajutat de locțiitorii săi și era format din: președinte, locțiitori, miniștri U.R.S.S.; președintele Comitetului de Stat al planificării; președintele Comitetului de Stat pentru aprovizionare tehnică și materială a economiei; președintele Comitetului de Stat pentru construcții; președintele Comitetului pentru artă.

* Justiția și procuratura

Conform Constituției unionale sovietice din anul 1936, justiția era înfăptuită de: Tribunalul Suprem al U.R.S.S.; tribunalele supreme din republicile unionale; tribunalele ținutale; tribunalele regionale; tribunalele republicilor autonome; tribunalele districtuale, tribunalele speciale ale U.R.S.S. și tribunalele populare.

Procesele se judecau cu participarea asesorilor populari, cu excepția cazurilor menționate expres de lege.

Tribunalul Suprem al U.R.S.S. era ales, pentru un mandat de 5 ani, de către Sovietul Suprem al U.R.S.S..

Judecătorii erau independenți și se supuneau numai legii iar dezbaterile în procese erau publice, cu excepția situațiilor prevăzute expres de lege.

Procurorul General al U.R.S.S. era numit, pentru un mandat de 7 ani, de Sovietul Suprem al U.R.S.S.. el asigura supravegherea supremă a respectării legilor de către toate autoritățile publice și de către toți cetățenii sovietici.

Procurorii din republicile unionale erau numiți de Procurorul General al U.R.S.S., subordonându-se exclusiv acestuia, fiind independenți în raport cu autoritățile locale.

* Organele supreme ale puterii de stat în republicile unionale. Organele locale

În republicile unionale organele supreme ale puterii de stat erau *Sovietele Supreme ale acestora*; cu următoarele competențe: adoptau și modificau Constituțiile respectivelor republici unionale; ratificau Constituțiile republicilor autonome, dacă republicile unionale aveau în componența lor astfel de structuri etatice; stabileau granițele republicilor autonome din componența republicilor unionale; aprobau bugetul republicilor unionale și planurile economiilor republicilor unionale; stabileau modul de reprezentare a republicii unionale în relațiile internaționale etc.

În republicile unionale organele administrației de stat erau Consiliile de Miniștri ale acestora. În ținuturi, regiuni, regiuni autonome, districte, orașe, sate, organele locale ale puterii de stat erau sovietele locale de deputați.

* Drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor sovietici

Constituția unională sovietică din anul 1936 a consacrat drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Sunt menționate: dreptul la muncă; dreptul la odihnă; dreptul la învățatură; egalitatea în drepturi între femei și bărbați; libertatea cuvântului, a presei, a întrunirilor și mitingurilor; inviolabilitatea persoanei fizice și a domiciliului, inviolabilitatea secretului corespondenței; dreptul de azil pentru străini persecutați pe motive politice; îndatorirea respectării Constituției și a legilor țării; obligația efectuării serviciului militar; obligația de apărare a patriei; îndatorirea de apărare a proprietății socialiste și a celei obștești.

În privința drepturilor și a libertăților fundamentale realitatea istorică certifică, în mod obiectiv, gravele abuzuri săvârșite de regimul stalinist, concretizate în: peste 1.000.000 de persoane fizice executate, din care peste 600.000 membri ai Partidului Comunist; 7.000.000 de persoane fizice arestate și peste 8.000.000 de oameni internați în lagărele de muncă, din care peste jumătate au fost comuniști, aproximativ 600.000 de persoane fizice decedând în aceste lagăre de muncă.

În întreaga Istorie contemporană universală "marea teroare stalinistă" rămâne o pagină însângerată veșnic, care cutremură conștiința umanității.

§5, Constituția unională sovietică din anul 1977

Oficialii, istoricii și politologii sovietici au negat, la vremea respectivă, adoptarea, în anul 1977, a unei noi Constituții a U.R.S.S..

Politologii și juriștii publiciști capitaliști au constatat că, de fapt, în anul 1977 nu s-a procedat doar la o revizuire, o modificare a Constituției din anul 1936, ci, practic, a fost adoptată o nouă Constituție unională sovietică.

Caracterizare succintă a Constituției U.R.S.S. din anul 1977

* Societatea socialistă dezvoltată. O Constituție nici neostalinistă dar nici antistalinistă

Adoptarea Constituției unionale sovietice din anul 1977 a consacrat sfârșitul etapei construcției temeliei societății socialiste, în așa fel încât societatea sovietică multinațională era caracterizată ca fiind o societate socialistă dezvoltată. Epoca dură a "dictaturii proletariatului" trecuse. U.R.S.S. devenise "un stat socialist al întregului popor". Era proclamată egalitatea "*de jure*" și "*de facto*" a tuturor națiunilor și naționalităților.

Depășirea ideologiei staliniste se relevă prin: consacrarea, în mod adecvat, a drepturilor și libertăților fundamentale cetățenești, reflectate într-o nouă concepție relativă la raportul individ-stat; depășirea conceptului "dictatură a proletariatului" și utilizarea unor noi concepte mult mai inofensive: "stat socialist al întregului popor" sau "statul întregului popor", "egalitatea tuturor națiunilor și naționalităților" etc.

Rolul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice se obiectiva, potrivit Constituției unionale, în definirea perspectivei generale "de dezvoltare a societății, linia de politică internă și externă a U.R.S.S., conduce marea activitate creatoare a poporului sovietic, imprimă un caracter planic fundamentat științific luptei pentru victoria comunismului" (art.6).

În scopul lărgirii bazei de susținere a regimului sovietic se prevedea participarea, tot mai largă, a oamenilor muncii, la conducerea societății și a statului, consolidarea bazei juridice a întregii vieți de stat și obștești și luarea în considerare a punctelor de vedere exprimate de opinia publică.

* Fundamentele sistemului economic sovietic

În cadrul cap. II al Constituției sunt definite fundamentele sistemului economic. Principalul fundament este reprezentat de proprietatea socialistă de stat (a întregului popor). Sistemul economiei sovietice se mai fundamenta pe proprietatea socialistă cooperatistă, colhoznică și accepta proprietatea personală a oamenilor muncii.

Deosebit de importantă ne apare prevederea care recunoaște, pe teritoriul U.R.S.S., a desfășurării activităților de muncă individuală în variate domenii de activitate (agricultură, meșteșuguri, prestări de servicii) dacă această activitate se fundamentează exclusiv pe munca cetățenilor și a familiilor acestora, cu excluderea angajării, a exploatării altor persoane fizice și dacă aceste activități se desfășoară în conformitate cu legea.

* Societatea și cultura – tendințe

Cap. III al Titlului I este consacrat dezvoltării sociale și culturale. Țelul suprem îl constituia apropierea tuturor națiunilor și a naționalităților din U.R.S.S., apropierea muncii fizice și a muncii intelectuale, omogenizarea socială prin nivelarea condițiilor de trai existente în mediul urban respectiv în mediul rural. Ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului se materializa prin: înființarea de unități sau instituții de învățământ, de unități sanitare, culturale etc. în mediul rural și transformarea muncii din agricultură într-o formă a muncii industriale, datorită mecanizării și a tehnicizării.

* Politica externă a U.R.S.S.

Titlul I, Cap. IV este consacrat ”*politicii externe*”. Aceasta era orientată în vederea asigurării construcției societății comuniste în U.R.S.S., în scopul consolidării sistemului politico-economico-militar socialist.

U.R.S.S. se obliga să respecte: principiul renunțării reciproce la utilizarea forței sau a amenințării cu forța; principiul egalității suverane a statelor; principiul inviolabilității frontierelor și a integrității teritoriale a tuturor statelor; principiul neimixtiunii în treburile interne ale altui stat; principiul reglementării pașnice, non-violente, a litigiilor dintre state; principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; principiul colaborării interstatale etc.

Relațiile cu statele socialiste erau fundamentate pe prietenie, întrajutorare tovarășească, în temeiul internaționalismului socialist.

* Statul unional sovietic și cetățeanul sovietic. Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor sovietici

Constituția unională sovietică din anul 1977 reglementează, într-un titlu distinct, statul și persoana.

Sunt menționate dispoziții relative la: cetățenia sovietică și unicitatea acesteia; egalitatea în drepturi și în îndatoriri a cetățenilor sovietici; egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul; egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor U.R.S.S., indiferent de rasă sau de naționalitate.

Cetățenilor străini și apatrizilor le erau garantate toate drepturile și libertățile menționate de Constituție și de dreptul pozitiv (obiectiv). Totodată aceste categorii de persoane fizice aveau obligația respectării Constituției U.R.S.S. și a legislației sovietice atât timp cât se aflau pe teritoriul U.R.S.S..

U.R.S.S. acorda azil politic persoanelor fizice de cetățenie străină prigonite în statul de origine datorită activității lor referitoare la apărarea păcii în lume, a drepturilor clasei proletare, a luptei pentru eliberare națională, a activităților social-politice, culturale sau științifice vădit progresiste.

Drepturile și libertățile fundamentale cetățenești erau ocrotite cu condiția neprejudicării intereselor societății, ale statului ca reprezentant al societății socialiste sovietice. Erau precizate expres: dreptul la muncă; dreptul la odihnă; dreptul la ocrotirea sănătății; dreptul la locuință; dreptul la învățătură; libertatea creației literare sau științifice etc.

Se recunoaște fiecărui cetățean sovietic dreptul de a iniția propuneri în vederea îmbunătățirii activităților organelor etatice sau organizațiilor obștești. Organele competente trebuiau să răspundă în termenele legale iar represaliile, persecuția pentru critică era interzisă.

Cetățenii U.R.S.S. aveau dreptul de a reclama persoanele oficiale din organele de stat sau din organizațiile obștești dacă activitățile acestora erau contrare legilor. Se recunoștea dreptul la despăgubire al fiecărui cetățean sovietic prejudiciat prin acțiuni sau inacțiuni ilegale/ilicite de către organele sau instituțiile etatice sau de către organizațiile obștești.

Îndatoririle cetățenilor U.R.S.S. se refereau la: respectarea Constituției unionale, a întregii legislații; obligația desfășurării unei activități productive; apărarea proprietății socialiste și a intereselor statului sovietic etc.

* Structura de stat a U.R.S.S. potrivit Constituției din anul 1977

Potrivit concepției ideologice sovietice U.R.S.S. reprezenta un stat ”multinațional unitar”, realizat pe baza liberei autodeterminări a națiunilor și a unirii voluntare a republicilor socialiste sovietice, pe principiul egalității suverane în drepturi a acestora.

Avem îndoieli în legătură cu considerarea U.R.S.S. ca fiind un ”stat unitar” de vreme ce acesta era compus din mai multe state federate (republicile unionale) iar Uniunea constituia un stat federal (unional). Ca atare, U.R.S.S. era, în realitate, un stat federativ și nicidecum un ”stat unitar”.

Uniunea este compusă de 15 republici socialiste sovietice, respectiv: R.S.F.S. Rusă; R.S.S. Ucraineană; R.S.S. Bielorussiană; R.S.S. Uzbekă; R.S.S. Kazakă; R.S.S. Gruzină (georgiană); R.S.S. Azerbaidjană; R.S.S. Lituaniană; R.S.S. Letonă; R.S.S. Estonă; R.S.S. Kirghiză; R.S.S. Tadjică; R.S.S. Armeană; R.S.S. Turcinenă și R.S.S. Moldovenească.

Era păstrat dreptul fiecărei republici socialiste sovietice de a ieși din componența U.R.S.S.. Era stipulată competența exclusivă a Uniunii în următoarele domenii de activitate: primirea de noi republici socialiste sovietice în componența U.R.S.S.; stabilirea frontierei de stat a Uniunii și aprobarea modificărilor de frontieră apărute între republicile unionale; promovarea unei politici social-economice unitare, elaborarea bugetului de stat unitar al Uniunii; garantarea unei legislații unitare pe teritoriul Federației; conducerea ramurilor economiei naționale și a întreprinderilor de subordonare unională; organizarea apărării și conducerea armatei; asigurarea siguranței statului unional; reprezentarea Federației în relațiile internaționale; controlul respectării prevederilor Constituției U.R.S.S. pe întreg teritoriul unional sovietic, asigurarea conformității Constituțiilor republicilor unionale cu Constituția statului unional-federativ, etc.

Este reafirmată obligativitatea legislației unionale pe teritoriul tuturor republicilor socialiste sovietice.

Republica unională – era considerată un stat federat suveran aflat în componența Uniunii, iar **republica autonomă** – era o formațiune politico-etatică, de sine stătătoare, care își rezolvă autonom chestiunile interne dar care este parte constitutivă, integrantă din republica unională.

* Sovietele de deputați ai poporului

În concepția politică sovietică acestea reprezentau organe de control popular, de stat și obștesc, organizate în unitățile productive și în instituții. Ele conduceau întreaga activitate social-economică, culturală și de altă natură, adoptând hotărâri și urmărind punerea lor în executare. Activitatea sovietelor se întemeia pe discuții libere, constructive, fiind asigurată publicitatea acestora. Organele executive aveau îndatorirea de a prezenta dări de seamă sovietelor de deputați ai poporului. Titlul IV al Constituției, consacrat sovietelor de deputați ai poporului, prevedea posibilitatea deputaților de a interpela persoanele fizice oficiale existând obligativitatea acestora de a răspunde în perioada sesiunii sovietelor.

Deputații sovietelor puteau fi revocați de către alegători și erau obligați să prezinte, periodic, dări de seamă în fața acestora. Persoana deputaților era inviolabilă.

* Organele supreme ale puterii și administrației de stat

Organul suprem al puterii de stat era **Sovietul Suprem al U.R.S.S.**, alcătuit din două Camere: **Sovietul Uniunii** și **Sovietul Naționalităților**. Era competent: să adopte și să modifice Constituția U.R.S.S.; să primească noi republici socialiste sovietice în componența U.R.S.S.; să aprobe constituirea de noi republici socialiste sovietice; să aprobe planul de stat privind dezvoltarea economiei naționale; să aprobe bugetul de stat al U.R.S.S..

Inițiativa legislativă aparținea: Sovietului Uniunii; Sovietului Naționalităților și Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S.; Consiliul Unional de Miniștri; republicilor unionale, prin organele lor superioare de stat; comisiilor Sovietului Suprem al U.R.S.S.; comisiilor permanente ale Sovietului Uniunii și Sovietului Naționalităților; deputaților din Sovietul Suprem al U.R.S.S.; Tribunalului Suprem al U.R.S.S. și Procurorului General al U.R.S.S..

Prezidiul Sovietului Suprem al U.R.S.S. avea atribuții specifice: convoca sesiunile Sovietului Suprem; efectua controlul, respectării Constituției unionale; efectua interpretarea legală a legilor unionale; ratifica/denuța tratatele internaționale la care U.R.S.S. era parte; acorda dreptul de azil politic; dispunea amnistia și acorda grațierea. Avea dreptul să declare starea de asediu pe întreg teritoriul unional sau o parte a acestuia iar în perioada dintre sesiunile Sovietului Suprem al U.R.S.S., Prezidiul avea următoarele atribuții:

- să declare război;
- să modifice legislația unională;
- să înființeze/desființeze ministere și Comitete de Stat ale U.R.S.S.;
- să aprobe schimbări de frontiere între republicile socialiste sovietice unionale;
- să numească/elibereze din funcție, la propunerea Președintelui Consiliului de Miniștri, pe miniștri și pe ceilalți membri ai Consiliului de Miniștri al U.R.S.S..

Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. avea următoarele competențe și atribuții conform Constituției unionale din anul 1977: conduce economia națională; elaborează planurile de dezvoltare a economiei U.R.S.S. și a bugetului de stat al U.R.S.S. pe care le supune spre dezbateră și aprobare Sovietului Suprem al U.R.S.S.; conduce și coordonează operativ forțele armate, comerțul exterior, colaborarea economică cu alte țări, politica externă a U.R.S.S.; asigură prin măsuri adecvate siguranța statului sovietic.

Prezidiul Consiliului de Miniștri – era un organ restrâns și operativ format din: președintele, prim-vicepreședinții și vicepreședinții Consiliului de Miniștri al U.R.S.S..

Consiliul de Miniștri al U.R.S.S. emitea **hotărâri** și **decizii**.

Consiliul unional avea dreptul să suspende hotărârile și deciziile Consiliilor de Miniștri din republicile unionale, în chestiuni de competența exclusivă a Uniunii.

Titlul V al Constituției reliefează distincția dintre ministerele unionale și ministerele unional-republicane ale U.R.S.S.. Astfel, ministerele unionale conduc direct și nemijlocit administrația de resort, prin organele create de acestea, pe întreg teritoriul Uniunii.

Ministerele unional-republicane conduc administrația de resort prin intermediul ministerelor specifice organizate în republicile unionale.

* Organele puterii și administrației de stat în republicile unionale

Sunt menționate în Titlul VI al Constituției. Aceste organe sunt identice cu organele existente la nivel unional. Pentru alte precizări facem trimitere la punctele anterioare.

* Justiția și procuratura

Titlul VII al Constituției este consacrat reglementării justiției și procuraturii.

Justiția se realiza în temeiul principiului independenței judecătorilor, a egalității tuturor cetățenilor în fața legilor, a publicității ședințelor de judecată.

Persoana acuzată are dreptul la apărare, fiind prezumată nevinovăția până la condamnare.

Se recunoaște dreptul persoanei fizice de a vorbi în instanță în limba sa maternă și de a înțelege actele și lucrările dosarului precum și desfășurarea ședinței prin interpret, traducător.

Procuratura avea menirea supravegherii superioare a aplicării unitare a legilor, în spiritul voinței legiuitorului, de către toate organele de stat, instituțiile etatice, organizațiile obștești, persoanele oficiale și de către toți cetățenii sovietici. Această supraveghere generală a legalității era în competența Procurorului General al U.R.S.S. și a celorlalți procurori sovietici subordonați Procurorului General al Uniunii. Procuratura era considerată ca un organ cu alte organe statale.

*

*

*

Potrivit Constituției U.R.S.S. din anul 1977 aceasta putea fi modificată doar prin adoptarea unei hotărâri de către Sovietul Suprem al U.R.S.S., cu votul a cel puțin 2/3 din numărul total al membrilor fiecăreia dintre Camerele parlamentare.

§6. Modificările cu caracter constituțional din perioada ultimului lider sovietic

La data de 11-martie-1985 a fost ales în funcția de Secretar General al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice Mihail Sergheevici Gorbaciov.

În acel moment sistemul politico-economico-militar format din statele socialiste, aflat sub directul control al U.R.S.S., părea un monolit.

Probleme existau, fără îndoială, mărturie stând revoltele din 1956 din Ungaria și din 1968 din Cehoslovacia precum și evenimentele de la începutul anilor '80 din Polonia. Dar "Imperiul exterior" sovietic părea și era efectiv de nezdruncinat. Aceasta deoarece "Imperiul interior" sovietic, U.R.S.S., era direct interesată de menținerea sferei sale de influență în raport cu statele socialiste și, în mod deosebit, cu statele socialiste europene.

În Europa, în anul 1985, existau două state socialiste scăpate de sub controlul U.R.S.S.: Albania, aliată tradițională a R.P. Chineze, țară dogmatică, ermetic închisă și R.S.F. Iugoslavia, stat federativ socialist nealiniat care ducea o politică independentă în raport cu Kremlinul.

Influența sovietică se manifesta în grupul celor 6 state socialiste europene, mai accentuat sau după caz mai voalat, în raport de "gradul de independență" manifestat de conducerile etatice comuniste din respectivele țări față de U.R.S.S.. Aceste state au fost: R.P. Polonă; R.D. Germană; R.S. Cehoslovacă; R.P. Ungară; R.P. Bulgară și R.S. România. Aceste state și desigur și U.R.S.S. au format Pactul de la Varșovia.

Începând cu jumătatea anilor '60 ai sec. al XX-lea o puternică dizidență față de U.R.S.S. a manifestat R.S. România, mai întâi prin liderul comunist Gheorghe Gheorghiu Dej, apoi prin noul lider comunist român Nicolae Ceaușescu.

Celebra "Declarație de <<independență>> a Partidului Muncitoresc Român" din aprilie 1964, urmată de condamnarea publică a intervenției militare a statelor socialiste aliate (cu excepția României) în R.S. Cehoslovacă au generat creșterea prestigiului internațional al acestui stat socialist pe planul relațiilor internaționale. În întregul deceniu al șaptelea și la începutul anilor '80 ai sec. al XX-lea, R.S. România era percepută drept o țară socialistă "rebelă", net antisovietică.

Uniunea R.S.S. nu a perceput toate aceste "atitudini" drept o amenințare reală la adresa "puterii" sale dar este fără îndoială că atitudinea României socialiste i-a generat imense prejudicii de imagine.

"Imperiul interior" sovietic, adică U.R.S.S., se afla, după îndelungata conducere a lui Leonid Brejnev și efemerele conduceri a lui Iuri Andropov și Konstantin Cernenko, într-o stare de amorțeală. Societatea sovietică aflată în continuă transformare, inclusiv în privința mentalului colectiv, "aștepta" parcă un nou salt, vechile doctrine despre revoluția proletară permanentă, continuă, parcă nemainteresând cetățenii mai tineri.

Se aștepta o "schimbare", o cotitură radicală care, în primul rând, ar fi avut rolul reîmprospătării țelului, idealul societății sovietice. Apoi, ar fi înlăturat "osificarea" din structurile administrative sovietice, din P.C.U.S.. Birocrația, oamenii aparatului partid-stat au deturnat scopurile revoluției socialiste (comuniste). Intelectualizarea progresivă, accentuată a organelor de partid, a celor etatice, a organizațiilor obștești, în ultimă instanță a întregii societăți, a determinat impunerea unor conduite rigide, distante și pragmatice între factorii de conducere politico-etatici și

restul societății sovietice. "Revoluția permanentă" se afla într-o profundă criză, oportunismul și carierismul constituind principalele pârgii pentru accederea în "straturile superioare" ale societății.

Era nevoie și de o "schimbare" de imagine a U.R.S.S. pe arena internațională și chiar în raport cu statele socialiste aliante. Uniunea simțea nevoia racordării la realitatea politică internațională într-un mod mai subtil, mai "elegant".

Capitalismul începuse să fie perceput de societatea civilă sovietică nu ca un "sistem dușman" ci ca un sistem politico-economic care trezea nostalgii. Evoluția tehnologică și științifică a Vestului capitalist crease în U.R.S.S. ideea unei "rămăneri în urmă" a Uniunii în raport cu statele capitaliste dezvoltate, și în special, în raport cu S.U.A..

Această "încremenire" a societății sovietice reprezenta "o abdicare" de la principiile doctrinei marxiste, fundamentate pe lupta contrariilor, progres și dezvoltare socială, grevată de incapacitatea liderilor sovietici poststalișiști de a reforma partidul, statul și societatea sovietică. Tentativa lui Nichita Hrușciov curmată brutal în toamna anului 1964 a determinat "osificarea" accentuată a politicului, economiei și a societății, în ansamblul ei.

În anul 1985 U.R.S.S. era o reală superputere, și implicit un stat viabil, posedând o capacitate industrială, economică în general, uriașă, forțe militare enorme, un teritoriu imens și resurse materiale, naturale și umane, practic, inepuizabile.

Era resimțită, în schimb, necesitatea unei deschideri veritabile a partidului către societatea civilă; reducerea rolului organelor de represiune și a durtății acțiunilor acestora îndreptate împotriva populației civile; o reală libertate de opinie, manifestată în peisajul public; o apropiere, până la solidarizare, între birocrăția de partid și de stat și popoarele sovietice. "Occidentalizarea" U.R.S.S., în sensul receptării drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului și cetățeanului, era imperios necesară.

Societatea multinațională sovietică, statul, partidul comunist așteptau parcă "venirea" unui erou mitic, a unui "Mesia" care să reformeze, în întregime, politica, economia și structurile etatice. Care să redea cetățenilor libertatea "confiscată" în numele Revoluției, modul de a gândi și de a acționa liber și neîngrădit și, totodată, dreptul de a reflecta critic la adresa puterii, a regimului politic sovietic.

Iată că acest personaj îndelung așteptat s-a ivit, pe cea mai înaltă treaptă a conducerii sovietice, la data de 11.03.1985, când a fost ales un nou Secretar General al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice.

Liderul politic comunist reformator apăruse la orizontul unei politici sovietice învechite, dogmatic. Rolul său era să revitalizeze partidul, structurile statale, promovând un reviriment puternic în cadrul societății civile, prin orientarea sa către respectul valorilor democratice, a drepturilor omului și a libertății de opinie și de exprimare a fiecărui cetățean sovietic. Realitatea obiectivă socială a demonstrat că acest lider sovietic promovând activ politici reformatoare, de "transparentă" a generat prăbușirea blocului statelor socialiste, dispariția comunismului din majoritatea statelor socialiste (din toate țările socialiste europene aflate în orbita Kremlinului) și, în final, prăbușirea comunismului în Uniunea Sovietică, urmată de dezmembrarea U.R.S.S..

Politica lui Mihail Sergheevici Gorbaciov de reformare a sistemului comunist a generat prăbușirea statelor socialiste, prăbușirea doctrinei politice comuniste și dispariția U.R.S.S.. Orice "reformă" are ca finalitate salvarea unui stat, a unei doctrine politice ca urmare a transformărilor, a modificărilor adoptate sau impuse. Oare blocul statelor socialiste europene, oare U.R.S.S., socialismul dogmatic sovietic nu puteau fi reformate cu adevărat??? Să fi fost "socialismul" incompatibil cu noțiunea de "reformă", când teoretic cel puțin, doctrina socialistă (inclusiv cea comunistă, marxistă) recunoaște schimbarea, înnoirea, progresul ca o necesitate logică, obiectivă??? Politica de "reformă" și de "transparentă" activ sunștinută de ultimul lider sovietic nu a generat schimbare, înnoire ci tocmai contrariul: distrugerea comunismului, distrugerea statelor socialiste europene, distrugerea Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice.

Când liderul suprem al unei superputeri comuniste promovează politici de natură a determina, direct și nemijlocit, prăbușirea blocului politico-economico-militar comunist, dispariția regimului politic socialist din statele "aliante", disoluția comunismului sovietic și prăbușirea U.R.S.S. putem crede că acesta s-a bazat, în acțiunile sale, *pe ideea de "reformă"* sau, în realitate, *a*

fost un exponent al "contrarevoluției", ajuns în vârful conducerii de partid a celui mai puternic stat comunist de pe planetă, a celei de-a doua superputeri a lumii????

S-a acționat cu bună-credință în ideea reformării blocului somunist și a U.R.S.S. sau toate activitățile politice ale liderului sovietic au urmărit, în mod activ, distrugerea socialismului și a Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice????

Analizând *etapele guvernării gorbacioviste*, care coincid practic cu *etapele distrugerii sistemului politic etatic socialist*, vom avea posibilitatea să ne formăm o opinie fundamentată obiectiv, despre rolul ultimului lider sovietic în prăbușirea blocului statelor socialiste, a comunismului în general și a U.R.S.S..

Dar *indiferent de scopul urmărit* rezultatul este unic. *Prostie, incompetență* sau *trădare*, la urma urmei, a condus la destructurarea socialismului și a U.R.S.S..

Etapele modificării cadrului constituțional al U.R.S.S. în timpul lui Mihail Sergheevici Gorbaciov. Distrugerea comunismului în U.R.S.S. și prăbușirea statului unional sovietic

* Mihail Sergheevici Garbaciov – succintă caracterizare a vieții și ascensiunii

Viitorul Secretar General al P.C.U.S. s-a născut la data de 02.03.1931 în satul Privolnoie din Kuban, în nordul Caucazului. La vârsta de 14 ani a plecat din satul natal pentru a studia la un gimnaziu din localitatea Krasnogvardeiskoie. Fiind un elev strălucit la învățătură a fost trimis, de partid, să studieze la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moscova. După finalizarea studiilor universitare a fost trimis la Stavropol unde, datorită calităților sale, a fost promovat pe linie de partid. Astfel, în anul 1967 era șef al regiunii Stravopol pe linie de partid.

În anul 1978 a fost chemat la Moscova pentru a ocupa o importantă funcție la Kremlin. Era șeful agriculturii sovietice. Apropiat a lui Andropov și a lui Cernenko, a fost practic locțiitorul acestuia din urmă în perioada de convalescență.

La data de 10.03.1985, la orele 19²⁰ Secretarul General al P.C.U.S. Konstantin Cernenko a decedat. Cele mai importante personalități ale partidului s-au adunat, la orele 22⁰⁰, la Kremlin pentru a alege noul Secretar General. Ultimii trei lideri au decedat în mai puțin de trei ani și, de aceea, era clar pentru toată lumea că se dorea alegerea unui lider mai tânăr și mai puțin conservator.

Din vechea gardă, Andrei Gromîko, demnitar în Ministerul Afacerilor Externe al U.R.S.S., a înțeles necesitatea alegerii unui lider tânăr fapt pentru care a negociat cu Mihail Sergheevici Gorbaciov sprijinul său în vederea alegerii acestuia în funcția de Secretar General, solicitând, în schimb, funcția de Președinte al Societului Suprem al U.R.S.S. (Președinte al Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S.)

Contracandidatul potențial al lui Gorbaciov, Victor Grișin, a fost șantajat de șeful K.G.B., Victor Cebrikov, cu existența unor cazuri de corupție în care era implicat.

La propunerea lui Andrei Gromîko a fost ales Secretar General Mihail Servgheevici Gorbaciov. În zilele următoare noul lider sovietic a discutat cu liderii comuniști ai statelor socialiste subliniind desfășurarea relațiilor dintre U.R.S.S. și statele socialiste pe picior de egalitate, cu respect pentru independența și suveranitatea tuturor statelor socialiste satelite, "aliate".

Personalitățile comuniste sovietice care l-au ales pe Mihail Sergheevici Gorbaciov în funcția de Secretar General al P.C.U.S. au avut credința că noul lider, prin vigoarea și energia sa, va apăra interesele socialismului și va lupta pentru prezervarea statului Uniunii Sovietice. Nimeni nu se aștepta în acele momente la schimbări radicale și fiecare demnitar al P.C.U.S. avea convingerea că noul lider sovietic este un autentic comunist. În discursul său de acceptare a nominalizării și alegerii în funcția "supremă" în partid, noul lider sovietic a menționat atașamentul său la valorile și la cauza comunismului și importanța menținerii legăturilor tradiționale cu marea familie a statelor socialiste.

Despre caracterul liderului sovietic putem preciza faptul că ascensiunea sa la Kremlin s-a datorat linguşelilor aduse liderului de atunci al U.R.S.S. Leonid Brejnev într-o recenzie a unei cărți scrisă de acesta din urmă (era în anul 1978).

În toată cariera sa politică până la funcția "supremă" în partid, Gorbaciov *a fost un enigmatic*, gândurile sale adevărate nu le știa nimeni.

Deși era energic și cu un pronunțat spirit de dreptate, Mihail Sergheevici Gorbaciov a știut să accepte voința, constrângerile, șicanele exercitate de superiorii săi din partid. Totodată, fapt extrem de important, dogma, ritualurile și înjosirile superiorilor nu i-au alterat propria voință și nici ideile sale originale. A știut însă să le mascheze întotdeauna și să oculteze disprețul față de șefii săi ierarhici pe care îi considera dogmatici și incapabili. Curiozitatea a fost alegerea sa în cea mai înaltă funcție de partid sovietică în condițiile în care, de regulă, persoanele inteligente, care își ascundeau cu grijă propriile lor opinii și valori, erau marginalizate sau excluse din/de la funcțiile înalte, în profitul persoanelor dogmatice și mediocre. Nu spunem și lingușitoare întrucât și Gorbaciov a fost lingușitor dar, categoric, el a utilizat această ”calitate” pentru a ajunge la vârful puterii în scopul impunerii convingerilor și a ideilor sale originale.

Dacă a fost sau nu a fost de bună-credință, dacă și-a dat sau nu și-a dat seama că ideile sale vor distruge socialismul și U.R.S.S. vom constata pe parcursul paginilor următoare.

* Inițierea reformelor în U.R.S.S.. ”Glasnost” și ”Perestroika”

Politica de ”reformă” și de ”transparentă” promovată de noul ”țar roșu” de la Kremlin s-a concretizat imediat prin înlăturarea vechilor activiști de partid, cu funcții importante și a unor persoane compromise în ochii noului lider. Gorbaciov a dat semnale clare că mecanismul politico-statal, constituțional, fundamentat de Constituția U.R.S.S. din anul 1977, așa-numita ”Constituție a lui Brejnev” nu este eficientă deoarece împiedică manifestarea poporului, în mod democratic.

Politica promovată de Kremlin era sinuoasă și contradictorie. Ea răspundea însă speranțelor cetățenilor sovietici relative la transformarea democratică a vieții de stat din Uniune și la reducerea contradicțiilor dintre guvernanți, nomenclatura de partid și de stat, și popoarele sovietice.

Sovieticii și-au amintit imediat că, încă de la declanșarea revoluției din anul 1917, comuniștii au golit de conținut principiile democratice cu justificarea necesității purtării luptei dure cu contrarevoluția. Gorbaciov părea a se apropia de ideile inițiale ale lui Lenin sau, mai curând, de doctrina lui Karl Marx, neinfestată de deturnările practice efectuate sub regimul sovietic.

Socialismul nu putea fi separat de democrație, părea a spune Mihail Sergheevici Gorbaciov. În concepția sa construcția comunismului nu mai era o problemă doar a conducătorilor partidului, ea privea întreaga societate civilă sovietică: comuniști, necomuniști chiar și anticomuniști.

Concilierea socialismului cu democrația a reprezentat teza forte, capitală a liderului sovietic.

Sovietele trebuiau să capete rolul esențial în întreaga viață socială și de stat; ele nu trebuiau să mai reflecte, în mod absolut și invariabil, voința unilaterală a comuniștilor.

După 7 decenii de guvernare sovietică autoritară noul lider sovietic propunea unei societăți civile sovietice aproape inexistente și puternic înregimentată politic sub stindardul comunist, o alternativă democratică de organizare a societății. Acceptată de societate noua politică a întâmpinat o dârză existență în partid, în structurile statale și mai ales în rândul cadrelor dogmatice cu funcții de conducere în aparatul central-unional de la Kremlin.

* Inițierea și constituirea Congresului deputaților poporului

”Tulburarea apelor”, inițiată de M. S. Gorbaciov, în societatea sovietică nu a rămas fără urmări.

La propunerea liderului sovietic Sovietul Suprem al U.R.S.S., întrunit în sesiunea extraordinară, la 01.10.1988, a hotărât crearea unui nou organ al puterii de stat - Congresul deputaților poporului al U.R.S.S..

Congresul deputaților poporului urma să constituie un forum larg de reprezentare, un ”pivot” al întregii puteri de stat.

Competențele și atribuțiile sale erau: adoptarea/modificarea Constituției U.R.S.S.; soluționarea problemelor organizării etatice; fixarea orientărilor generale în politica internă și în politica externă; alegerea președintelui și a vicepreședintelui Sovietului Suprem al U.R.S.S.; desemnarea Președintelui Consiliului de Miniștri etc.

Congresul deputaților poporului se întrunea, în sesiunea ordinară, anual dar putea fi convocat și în sesiuni extraordinare.

Congresul deputaților poporului al U.R.S.S. alegea prin vot secret Sovietul Suprem al U.R.S.S., compus din *Sovietul Uniunii* și *Sovietul Naționalităților*, fiecare Cameră având 271 de deputați.

Sovietul Suprem al U.R.S.S. era obligat să raporteze despre activitatea sa în fața Congresului deputaților poporului al U.R.S.S.. Congresul deputaților poporului urma să fie ales pentru un mandat de 5 ani, membrii Sovietului Suprem fiind reînnoiți cu 1/5 în fiecare an, atât în privința deputaților Sovietului Uniunii cât și în privința deputaților Sovietului Naționalităților. Sovietul Suprem al U.R.S.S. devenea organul permanent al Congresului deputaților poporului al U.R.S.S. având atribuții legislative și de control.

La data de 25.05.1989 a fost convocat primul Congres al deputaților poporului al U.R.S.S. ocazie cu care acest organ al puterii de stat l-a ales pe liderul M. S. Gorbaciov în funcția de președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S.. Trebuie remarcat că anterior, la data de 01.10.1988, ca urmare a demisiei lui Andrei Gromîko din funcția de președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S., Sovietul Suprem îl alesese, în funcția rămasă vacantă, pe liderul Gorbaciov.

* Partidul Comunist al Uniunii Sovietice. Transformări fundamentale. Abolirea rolului conducător al P.C.U.S.

Abolirea rolului conducător al P.C.U.S a reprezentat ”schimbarea din temelii” a filosofiei politice sovietice. La o plenară a C.C. a P.C.U.S. desfășurată în februarie 1990 s-a propus și s-a susținut modificarea art. 6 din Constituția U.R.S.S. din anul 1977.

A fost exprimată opinia potrivit căreia monopolul asupra puterii determina imobilismul partidului iar renunțarea la impunerea supremației partidului comunist ar reprezenta o primă etapă de integrare a partidului alături de alte formațiuni politice, fapt ce ar demonstra viabilitatea partidului.

Dacă în primele etape atitudinea gorbaciovistă este de înțeles, fundamentându-se pe dorința de democratizare a țării, abolirea rolului conducător al P.C.U.S., deși fundamentală pentru instituirea regimului democratic, demonstrează dezinteresul lui Gorbaciov față de soarta formațiunii politice care l-a așezat în fruntea țării. Această ”lovitură de maestru” a reprezentat o ”lovitură de grație”, mortală pentru statul unional sovietic, deoarece acesta era, practic, o creație a partidului comunist. Așa cum realitatea socială a demonstrat, cu prisosință, Uniunea nu a putut supraviețui multă vreme după abolirea rolului conducător al P.C.U.S.

Cu nici un an înainte regimurile socialiste est-europene s-au prăbușit datorită pasivității U.R.S.S. care, ciudat și inexplicabil, a renunțat unilateral la întregul ”imperiu exterior” sovietic. În februarie 1990 se dădea lovitura decisivă comunismului chiar în U.R.S.S., partidul comunist pierzând, tot din proprie inițiativă, monopolul puterii. Din acest moment statul unional sovietic a devenit neviabil, fiind cuprins de frământări care i-au accelerat prăbușirea.

* Instituirea funcției de Președinte al U.R.S.S.

Ca urmare a abolirii rolului conducător al P.C.U.S., M. S. Gorbaciov a înțeles că nu putea păstra puterea decât dacă exercita cea mai înaltă funcție în statul unional sovietic.

Este adevărat, Gorbaciov era deja președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S. fiind, practic, șeful de stat sovietic însă această funcție nu îl satisfăcea deoarece în întreaga perioadă a regimului socialist sovietic întâietate absolută, neechivocă, a avut funcția de lider al P.C.U.S.. Până și lui Mihail Sergheevici Gorbaciov calitatea de președinte al Sovietului Suprem al U.R.S.S. i se părea nesatisfăcătoare, lipsită de strălucire și de importanță.

În aceste condiții, în martie 1990 Congresul deputaților poporului din U.R.S.S., a votat o lege privind instituirea funcției de Președinte al U.R.S.S., în paralel cu abolirea legislativă a rolului conducător al P.C.U.S., consacrat de art. 6 din Constituție, supus evident modificării. Această lege cu caracter constituțional probează afirmațiile noastre anterioare. Abolirea legislativă a rolului conducător al P.C.U.S. și, implicit, a rolului de lider al U.R.S.S. a Secretarului General al acestui partid s-a realizat nu mai înainte ci concomitent cu instituirea funcției prezidențiale sovietice

unionale. Aceasta tocmai pentru ca M. S. Gorbaciov să nu scape puterea din mână, în condițiile în care întâietatea organelor de partid în raport cu autoritățile de stat nu mai exista.

Se pare că, instituind funcția prezidențială, Gorbaciov era sincer convins că statul unional sovietic va supraviețui abolirii rolului conducător al P.C.U.S., uitând pur și simplu că U.R.S.S. era o uniune, o asociere de state socialiste sovietice, iar acestea din urmă reprezentau o emanație a partidului comunist.

U.R.S.S. fără P.C.U.S. era practic un stat neviabil, un nonsens!!!!

Au existat situații în statele socialiste de instituire a funcției prezidențiale. Cu mult înainte de "experimentul" sovietic, în anul 1974, în R.S. România a fost instituită funcția de Președinte al Republicii. Dar, în condițiile consacării rolului conducător al partidului comunist, alegerea Secretarului General al P.C.U.S. în funcția de Președinte al R.S.R. reprezenta efectiv sporirea rolului conducător al partidului în întreaga viață de stat. Ori, în U.R.S.S. se constată abandonarea partidului, liderul său agățându-se de funcția de reprezentare "supremă" în stat.

Reținem că nou creată funcție prezidențială dispunea de o serie de prerogative, însă se instituiau și anumite interdicții. Astfel, Președintele U.R.S.S. nu putea fi retribuit și pentru exercitarea altei funcții și nu putea fi deputat al poporului.

* * * * *

Apariția pluralismului politic în societatea sovietică, consacarea sa legislativă, a determinat înființarea unor noi partide politice, unele chiar anticomuniste, precum: Mișcarea Creștin-Democrată din Rusia; Partidul Liber Democrat; Mișcarea "Rusia democratică" etc. Pare incredibil dar nu Occidentul, în mod nemijlocit, a presat pentru introducerea multipartidismului, a plurilarismului politic în U.R.S.S.. Pluralismul este un efect al politicii de erodare a structurilor P.C.U.S., de pierdere a credibilității publice a acestui partid, ca urmare a politicii de reformă promovată de Gorbaciov. Deci, M. S. Gorbaciov a intenționat clar instituirea pluralismului politic în U.R.S.S.. Multipartidismul a reprezentat efectul direct al politicii sale.

Ca urmare a fundamentalelor schimbări, rapid efectuate și fără precedent în statul sovietic, popoarele sovietice, cetățenii, au conștientizat birocrăția, corupția și venalitatea existentă în interiorul P.C.U.S.. Partidul Comunist își punea de acum înainte problema supraviețuirii pe scena politică sovietică, după ce vreme de 7 decenii a condus societatea sovietică și statul sovietic, cu "mână de fier". P.C.U.S. privea îngrozit la soarta celorlalte partide comuniste și muncitorești din statele foste socialiste. Mai devreme sau mai târziu era conștient că îl va aștepta aceeași soartă.

* * * * *
*

* Alte schimbări, de natură constituțională, relative la mecanismul politico-statal al U.R.S.S.

Alte modificări, cu caracter constituțional, au fost efectuate printr-o serie de legi adoptate în anii 1989-1991. Introducerea principiului interzicerii privilegiilor ilegale pe teritoriul U.R.S.S. s-a realizat prin modificarea art. 34 din Constituția U.R.S.S. din anul 1977.

Au fost introduse instituții etatice noi: vicepreședintele U.R.S.S.; Consiliul Federației Sovietice iar denumirea Guvernului unional a fost schimbată în Cabinetul de Miniștri.

În legătură cu *instituția vicepreședintelui* trebuie să reținem că rolul său era de a-l înlocui pe Președintele U.R.S.S. în caz de imposibilitate de exercitare a atribuțiilor specifice acestei înalte demnități publice sau în ipoteza absenței Președintelui din U.R.S.S..

Funcția (de fapt, demnitatea publică) de vicepreședinte al U.R.S.S. era incompatibilă cu calitatea de deputat al poporului.

Consiliul Federației sovietice era o instituție nou creată, dând expresie noii orientări în politica sovietică. Acest organism politico-etatic era alcătuit din: Președintele U.R.S.S.; Vicepreședintele U.R.S.S. și președinții tuturor republicilor unionale. Avea rolul de a coordona activitatea organelor supreme ale administrației de stat, în temeiul principiilor directoare stabilite de

Congresul deputaților poporului din U.R.S.S.. Hotărârile Consiliului Federației trebuiau adoptate cu votul a cel puțin 2/3 din numărul membrilor săi.

Cabinetul de Miniștri era noua denumire a Guvernului U.R.S.S..

Modificările constituționale relative la acest organ etatic se referă la asigurarea înfăptuirii, de comun acord cu republicile unionale, a următoarelor activități: politica monetară, creditară și financiară comună; asigurarea funcționării pe teritoriul statului unional a monedei comune; o politică unitară în domeniul alimentar, energetic, transporturi; politică și măsuri comune pentru apărarea țării și pentru prezervarea securității statului; o politică externă comună etc.

Modificări constituționale extrem de importante se refereau și la recunoașterea unor organe de autoconducere a populației, în afara sovietelor locale de deputați ai poporului. Evident, modificarea constituțională – art. 145 – se referea la sistemul conducerii locale care, în toate cazurile, trebuia să respecte legislația republicilor unionale.

*

*

*

* ”Tentativa” adoptării ”Tratatului unional”. Raporturile dintre Uniune și republicile componente conform ”Tratatului unional”

Încercarea de a adopta un ”Tratat privind <<Uniunea Republicilor Suverane>>” constituie dovada certă a dorinței Președintelui U.R.S.S. de a reforma din temelii vechea Uniune, cu intenția constituirii unui stat federativ nou, fundamentat pe principii democratice și capitaliste.

De aceea, considerăm că M. S. Gorbaciov a dorit destrămarea U.R.S.S. și înlăturarea P.C.U.S. de la putere (prin abolirea rolului conducător al acestuia), pentru a deveni Președintele unui stat federativ, capitalist și democratic, constituit pe teritoriul U.R.S.S..

Pentru constituirea acestui nou stat ar fi trebuit să fie proiectată, concepută (dar nenăscută în realitate), Uniunea Republicilor (Statelor) Suverane. Țelul acesta fundamental, suprem, constituia, în concepția Președintelui, unica modalitate de ”alinieră” a U.R.S.S. la statele capitaliste dezvoltate. Tratatul privind instituirea ”Uniunii Republicilor Suverane” și supunerea sa spre dezbateri republicilor unionale a reprezentat ”punctul cheie”, sine qua non, de soluție a Uniunii Sovietice.

Cei doi ”pași” semnificativi concretizați în abolirea rolului conducător al P.C.U.S. și instituirea unui nou ”Tratat unional” au reprezentat momentele dar și mijloacele de acțiune concretă având ca obiective înlăturarea comunismului din U.R.S.S. și destructurarea statului sovietic unional. Zadarnic afirmă unii politologi că șeful statului unional sovietic nu a dorit și nu a urmărit dezmembrarea U.R.S.S.. Prevederile proiectului ”Tratat unional” stau mărturie că s-a dorit desființarea U.R.S.S., odată cu înlăturarea ideologiei marxiste. Practic, U.R.S.S. nu putea fi înțea, pe mai departe, deoarece acest stat federativ-unional era o creație a partidului comunist. Ca atare, și statul unional sovietic trebuia destructurat.

Nu știm dacă M. S. Gorbaciov a fost, cu adevărat, un lider politic democratic dar, cu siguranță, a fost un lider al P.C.U.S. și al U.R.S.S. net anticomunist și cert antisovietic.

Această teză care poate părea bizară, stranie, este consecința logică, firească a acțiunilor sale materializate în abolirea rolului conducător al P.C.U.S. și, respectiv, în elaborarea proiectului de ”Tratat unional” menit să conducă la dispariția U.R.S.S..

* Prevederile esențiale ale ”Tratatului privind <<Uniunea Republicilor Suverane>>”

Tratatul privind Uniunea Republicilor Suverane prevedea, în partea introductivă caracterul suveran al țărilor participante la tratat, respectarea dreptului la autodeterminare al națiunilor și necesitatea înnoirii Uniunii, cooperarea pașnică a statelor componente în vederea realizării scopurilor comune.

Principiile fundamentale pe care se întemeia Uniunea Republicilor Suverane erau menționate în cap. I al proiectului ”Tratatului unional”.

În temeiul suveranității fiecărei republici componente erau statuate următoarele principii fundamentale: statele federate, fiind suverane, aveau capacitatea de a soluționa orice problemă care

privea dezvoltarea lor social-politică și economică; statele federate (republicile) recunoșteau și garantau prioritatea drepturilor omului și a reglementărilor internaționale în domeniu în raport cu reglementările republicane; republicile, în calitatea lor de state federate, dețineau și exercitau întreaga putere de stat pe teritoriul lor; Uniunea Republicilor Suverane avea ca țel colaborarea statelor pe arena internațională în vederea soluționării tuturor chestiunilor stringente ale omenirii; republicile federate aveau calitatea de subiecte de drept internațional, având aptitudinea de a participa în cadrul organizațiilor internaționale, de a încheia tratate internaționale și de a stabili relații diplomatice cu terțe state de pe mapamond.

* Uniunea în concepția proiectului Tratatului unional. Structura Uniunii Republicilor Suverane

Fundamentul "Uniunii Republicilor Suverane" îl constituia participarea liberă, de bună-voie, a statelor la tratat. De altfel, republicile semnatare se bucurau toate de drepturi și obligații egale.

Federația unională sovietică se transforma practic într-o asociație de state, sub forma unei Confederații, deoarece între republicile componente relațiile nu erau stabilite prin acte de drept constituțional ci prin tratate având, desigur, caracter internațional.

Se recunoaște fiecărei republici dreptul inalienabil de a ieși din Uniune.

Cetățenia unională era păstrată, cetățenii unei republici componente fiind, în același timp, și cetățeni ai Uniunii Statelor (Republicilor) Suverane. Se proclama egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor Uniunii. Teritoriul Uniunii era alcătuit din teritoriile republicilor componente iar granițele din republicile unionale nu puteau fi modificate decât prin acordul statelor respective.

* Relațiile dintre Uniunea Republicilor Suverane și republicile componente, unionale. Relațiile dintre republicile unionale

În privința raporturilor dintre Uniune și republicile unionale trebuie menționată determinarea netă a competențelor Uniunii (competențe exclusive) și a atribuțiilor exercitate, în comun, de Uniune și de republicile unionale.

Competența exclusivă a Uniunii se referea la următoarele domenii de activitate: apărarea integrității teritoriale și a suveranității Uniunii; conducerea forțelor militare ale Uniunii; declararea războiului și încheierea păcii; înfăptuirea politicii externe a Uniunii; încheierea tratatelor internaționale ale Uniunii Republicilor Suverane; aprobarea bugetului unional; coordonarea activităților de comunicații, informații, geodezice, cartografice, de metrologie și de standardizare și a cercetărilor cosmice; elaborarea legislației unionale etc.

Competența Uniunii exercitată în acord cu republicile unionale se referă la: adoptarea Constituției unionale; apărarea și conservarea drepturilor și libertăților omului și cetățeanului; elaborarea principiilor generale ale politicii externe a Uniunii; stabilirea regimului graniței de stat a Uniunii etc.

* Conducerea Uniunii Republicilor Suverane. Organele unionale. Natura dispozițiilor "Tratatului unional"

În vederea exercitării atribuțiilor conferite Uniunii se prevedea necesitatea instituirii unor proceduri în scopul armonizării intereselor tuturor republicilor unionale.

Deși, la prima vedere, noua entitate etatică era practic o Confederație, o asociație de state suverane, se prevedea necesitatea adoptării unei noi Constituții de către reprezentanții statelor semnatare ale "Tratatului unional".

Cum relațiile dintre republicile unionale, dintre "statele federate" urmau a fi guvernate de normele dreptului internațional public, existența unei "Constituții" nu pare să fi avut aptitudinea afectării caracterului "confederat" al viitoarei asociații de state suverane. Viitoarea "Constituție" a Uniunii, legile unionale, Constituțiile și legislațiile republicilor unionale nu puteau contraveni "Tratatului privind <<Uniunea Republicilor Suverane>>".

Organele de conducere ale viitoarei Uniuni a republicilor Suverane erau: **Președintele, Cabinetul de Miniștri și Tribunalul Constituțional**.

Președintele Uniunii – garanta respectarea: ”Tratatului unional”; a Constituției unionale și a legilor unionale; trebuia să fie Comandantul suprem al forțelor armate unionale și să reprezinte Uniunea în relațiile internaționale.

Cabinetul de Miniștri al Uniunii – includea: primul-ministru, vice prim-miniștri, miniștrii unionali, șefii organelor centrale de stat ale Uniunii. Cabinetul de Miniștri era format de Președintele Uniunii cu consimțământul Sovietului Suprem al Uniunii.

Tribunalul Constituțional – al Uniunii avea puterea de a examina conformitatea oricărui act legislativ, normativ-juridic, cu Constituția unională și cu ”Tratatul unional”. Trebuia să soluționeze orice diferend între Uniune și o republică unională sau dintre republicile unionale.

Pe teritoriul Uniunii Republicilor Suverane, limba oficială era recunoscută, de către participanții la tratat, ca fiind limba rusă. Capitala Unională urma să fie orașul Moscova, capitala R.S.F.S. Ruse.

”Tratatul unional” urma să fie adaptat de organele de conducere din republicile unionale și urma să intre în vigoare la data semnării textului tratatului, de către reprezentanții legali ai republicilor constituente ale Uniunii.

Cu republicile care refuză semnarea ”tratatlui unional” raporturile urmau a fi reglementate potrivit legislației existente în vigoare.

* Pozițiile adoptate de republicile unionale în raport cu ”Tratatul privind instituirea <<Uniunii Republicilor Suverane>>”

Din 11-martie-1985 și până la supunerea spre dezbatere publică a proiectului ”Tratatului unional”, politica novatoare promovată de liderul sovietic M. S. Gorbaciov s-a înfăptuit, deși au existat voci care au contestat evoluțiile social-politice și cele economice din U.R.S.S..

Din momentul supunerii, republicilor unionale și opiniei publice, spre dezbatere a proiectului ”tratatlui unional”, cetățenii și statele membre ale federației sovietice s-au manifestat preponderent în direcția afirmării plenare, explicite, a suveranității republicilor sovietice și, în mod deosebit, pentru manifestarea activă a laturii externe a suveranității, adică a independenței statelor componente ale U.R.S.S..

Obiectivarea deschisă a dorinței de independență a republicilor unionale sovietice a fost determinată de creșterea sentimentului naționalist în fiecare republică. Practic, în calea formării confederației ”Uniunii Republicilor Suverane” a stat disoluția statului unional sovietic și curente ideologice naționale, foarte puternice în majoritatea republicilor unionale sovietice.

Împiedicarea acceptării constituirii ”Uniunii Republicilor Suverane” a fost organic legată nu atât de afirmarea independenței republicilor, cât mai ales de ”forța motrică” care a determinat declarațiile de suveranitate și mai apoi de independență ale statelor federate sovietice, respectiv de trezirea conștiinței naționale în fiecare republică unională. De asemenea, dorința republicilor componente ale U.R.S.S. de ”a scăpa” de tutela ”centrului”, conștientizarea faptului că autoritatea centrală este în derivă și voința acestora de a stabili relații diplomatice directe, atât între ele (republicile unionale) cât și cu terțele state de pe mapamond, au condus la neacceptarea ”tratatlui unional”.

Concret: R.S.S. Lituaniană s-a proclamat stat independent la 11.03.1990; R.S.S. Letonă s-a declarat independentă la 04.05.1990; R.S.S. Estonă s-a proclamat independentă la 08.05.1990. Alte republici s-au declarat, inițial, suverane: R.S.F.S. Rusă, la 12.06.1990; R.S.S. Uzbekă la 20.06.1990; R.S.S. Ucraineană și-a proclamat suveranitatea la 16.06.1990; R.S.S. Moldova a adoptat o Declarație asupra suveranității la data de 23.06.1990; R.S.S. Bielorusă a adoptat declarația de suveranitate la 27.07.1990; la 07.08.1990, R.S.S. Kirghiză s-a declarat *stat suveran*, multinațional și socialist.

Pe fondul proclamării suveranității și/sau a independenței republicilor unionale sovietice a fost manifestată fâțiș opoziția unor republici față de proiectul ”tratatlui unional”. Astfel, republici precum: Georgia (Gruzia); Estonia; Letonia; Lituania; Armenia; Moldova, iar în final și Ucraina, s-au manifestat, prin factorii politico-etnici responsabili, în sensul respingerii proiectului de ”Tratat

privind instituirea <<Uniunii Republicilor Suverane>>”. În aceste condiții, transformarea U.R.S.S. într-o Confederație, în ”Uniunea Republicilor Suverane”, a fost blocată datorită opoziției ferme a celor mai multe dintre republicile unionale sovietice. Ideea ”centrului”, a Președintelui U.R.S.S., a fost efectiv respinsă de statele federate sovietice, ceea ce a generat un blocaj politico-instituțional. ”Falimentarea” U.R.S.S. a provocat o criză de credibilitate a conducerii unionale sovietice percepută atât la nivelul conducerilor republicilor, cât și în rândurile cetățenilor sovietici.

Eșecul conducerii gorbacioviste era clar pentru orice cetățean al U.R.S.S.; distrugerea Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice constituia apogeul politicii de glasnost și perestroika și probabil a reprezentat idealul suprem al acestor politici.

M. S. Gorbaciov a înțeles că îndelung proiectata ”Uniune a Republicilor Suverane” va rămâne doar ”un proiect politic” grandios, dar lipsit de orice eficiență sub aspect practic. Totodată, Președintele U.R.S.S. nu dorea independența efectivă a republicilor unionale sovietice. În lipsa structurii ”confederate” denumită ”Uniunea Republicilor Suverane” era de preferat, în opinia conducerii unionale sovietice, păstrarea vechii U.R.S.S., față de manifestarea efectivă a independenței tuturor republicilor sovietice unionale. Așa s-a ajuns la lovitura de stat, rămasă în etapa tentativei, din 18-19.08.1991.

* Evoluții politice contradictorii. ”Tentativa” de lovitură de stat din 18-19 August 1991

Pe fondul profunde crize politice determinată de imposibilitatea formării ”Uniunii Republicilor Suverane” factorii de conducere de la Kremlin au hotărât abandonarea proiectelor politice relative la liberalizarea societății și economiei sovietice, în scopul prezervării U.R.S.S..

Credem că Mihail Sergheevici Gorbaciov nu a fost deloc străin de această ”tentativă” de ”lovitură de stat”, fiind dezgustat de constatarea utopiei proiectului său de ”confederație”. De altfel, așa-zisa ”lovitură de palat” a fost dată de oameni de-ai săi, de încredere, promovați în demnități publice de vârf, de însăși Președintele sovietic; S. I. Ianaev – vicepreședintele U.R.S.S., autoproclamat ”președinte”; D. I. Iazov – ministrul apărării al U.R.S.S.; O. D. Baklanov – prim-vicepreședintele Consiliului de Apărare al U.R.S.S.; V. A. Kriucikov – președintele K.G.B.; V. I. Pavlov – primul-ministru al U.R.S.S.; B. K. Pugo – ministrul afacerilor interne al U.R.S.S.; V. A. Starodubtev – președinte al Uniunii Țărănești din U.R.S.S.; A. I. Tiziakov – președintele Asociațiilor întreprinderilor de stat și obiectivelor din industrie, construcții, transporturi și comunicații din U.R.S.S..

Această ”gardă” din jurul Președintelui legitim sovietic a organizat ”lovitura de palat”, credem noi, cu acordul șefului statului. Prin intermediul lor M. S. Gorbaciov a intenționat stoparea ”reformelor” deoarece se crease haos și anarhie în societatea din U.R.S.S..

Pericolul obținerii unei ”independențe reale” a fiecărei republici unionale în raport cu Kremlinul, pe fondul eșecului proiectului ”Tratatului privind <<Uniunea Republicilor Suverane>>”, epuizase toate instrumentele politice ale Președintelui.

Dar Gorbaciov însuși nu putea da înapoi; nu putea ”abdica” explicit de la politica sa falimentară.

Atunci au intrat în scenă ”puciștii”, instituind starea excepțională în unele localități din U.R.S.S., începând cu data de 19.08.1991, ora 4⁰⁰ (ora Moscovei), pentru o perioadă de 6 luni.

În motivarea măsurii se preciza necesitatea adoptării unor măsuri ferme în scopul prevenirii alunecării societății spre o catastrofă națională.

Era constituit un Comitet de Stat pentru starea excepțională în U.R.S.S. (C.S.S.E.). Membrii acestuia erau ”puciști”.

Declarația autorilor ”loviturii de palat” din 18.08.1991, privind instituirea stării excepționale, lasă să se întrevadă dorința de a ”corecta” erorile care au generat ”alunecarea” societății sovietice spre o ”catastrofă” națională.

Instituirea stării excepționale în unele localități din U.R.S.S., pe o perioadă predeterminată, de 6 luni, nu constituie doar obiectivarea caracterului temporar al noii guvernări de criză, ci ”trădează” dorința ”puciștilor” de a rezolva cât mai curând situația ”catastrofală”, în scopul restabilirii ulterioare a conducerii sovietice unionale legitime.

Tentativa de "lovitură de stat" a avut loc cu doar o zi înainte ca Președintele U.R.S.S. și conducătorii republicilor unionale să semneze "tratatul unional". Gorbaciov a fost "eliberat din funcție" deoarece "era bolnav", fiind arestat, în timp ce se afla în vacanță, în Crimeea.

Comitetul de Stat pentru starea excepțională din U.R.S.S. a proclamat deciziile sale ca fiind obligatorii pentru toate autoritățile, instituțiile și pentru toți cetățenii de pe întreg teritoriul U.R.S.S..

O serie de republici unionale au condamnat tentativa de lovitură de stat, solicitând reinstalarea la putere a președintelui legitim, aflat în arest la domiciliu.

S-a subliniat ilegalitatea demiterii șefului statului precum și nerespectarea procedurilor legale pentru instituirea stării de urgență.

Președintele R.S.F.S. Ruse, Boris Elțin a adoptat o atitudine deschisă împotriva uzurpatorilor puterii de stat iar demonstrațiile populației din marile centre urbane, Moscova și Sankt Petersburg, au creat derută, panică în rândul membrilor Comitetului de Stat pentru starea excepțională din U.R.S.S.. Conducerile armatei și a K.G.B. erau împărțite și indecise în susținerea "loviturii de palat". Au avut loc unele confruntări între forțele armate și demonstranți dar la data de 21.08.1991, "tentativa de lovitură de stat" a eșuat total. După 3 zile Președintele U.R.S.S. s-a reîntors în capitala sovietică unională – Moscova – fiind reinstalat la putere. Autorii "loviturii de stat" eșuate au fost deferiți justiției, fiind arestați.

După 21-august-1991 atât Congresul Deputaților Poporului din U.R.S.S. cât și Sovietul Suprem al U.R.S.S. au deliberat asupra consecințelor tentativei de "lovitură de palat". Gorbaciov demisionând din funcția de Secretar General al P.C.U.S., partid politic interzis în R.S.F.S. Rusă de președintele acesteia Boris Elțin, a păstrat doar funcția "supremă" în stat.

Congresul Deputaților Poporului din U.R.S.S. a adoptat o nouă structură de conducere a statului, înființând un *Consiliu de Stat*, compus din: Președintele U.R.S.S. și Președinții republicilor sovietice unionale.

Sovietul Suprem, format din două Camere, Consiliul Uniunii și Consiliul Republicilor, exercita pe viitor "puterea" legislativă. Pentru chestiunile de natură economică urma să ia ființă un Consiliu Economic inter-republican.

Noua structură de conducere reprezenta ultima alternativă a proiectului înființării "*Uniunii Statelor Suverane*", în temeiul semnării "tratatului unional". Deși 10 republici unionale au fost, în principiu, de acord cu instituirea "Uniunii Statelor Suverane" și cu semnarea tratatului privind instituirea "Uniunii Statelor Suverane", proiectul a fost abandonat, republicile căutând să stabilească contacte și să încheie tratate de alianță în mod direct, fără intervenția puterii centrale sovietice. Conducerile republicilor unionale au conștientizat criza, fără precedent, a autorităților etatice unionale precum și faptul că puterea centrală nu oferea proiecte valabile de dezvoltare social-politică și economică a statului sovietic unional și, bineînțeles, a republicilor sale componente.

La data de 01.10.1991, la Alma Ata, capitala Kazahstanului liderii a 12 republici au acceptat încheierea unui Tratat privind înstaurarea unei comunități economice.

La 14.11.1991, la Novo-Orgarievo, în R.S.F.S. Rusă, a fost anunțată, de către reprezentanții republicilor unionale, formarea "statului confederat" "*Uniunea Statelor Suverane*" și dispariția de pe scena istoriei a U.R.S.S.. Era ultima zvâcnire a proiectului gorbaciovist, deoarece la data de 08.12.1991 la Minsk, în Bielorusia, reprezentanții R.S.F.S. Ruse, a R.S.S. Bielorusie și a R.S.S. Ucrainene au fundamentat "*Comunitatea Statelor Independente*".

La 21.12.1991, la Alma-Ata reprezentanții a 11 republici unionale și-au exprimat consimțământul cu privire la actele adoptate la Minsk.

M. S. Gorbaciov a criticat aspru înființarea "*Comunității Statelor Independente*", care a determinat decesul din fașă a neviabilei "*Uniunii a Statelor Suverane*".

În lipsa U.R.S.S. și respectiv a "Uniunii Statelor Suverane" eșecul lui Gorbaciov era total. Pentru că era președintele unui stat inexistent, M. S. Gorbaciov "a demisionat" din funcția de Președinte al U.R.S.S., la data de 25.12.1991.

Convențional, data de 25.12.1991, este considerată data încetării de jure a existenței Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice.

*

*

Glasnost și perestroika au determinat dispariția U.R.S.S. și a sistemului politico-economico-militar constituit sub egida acestei superputeri planetare.

Eșecul proiectului creării Uniunii Republicilor (a Statelor) Suverane, atât de drag Președintelui U.R.S.S., a condus politica acestuia într-o ”fundătură”.

Eliberarea republicilor de sub autoritatea unională reprezintă unicul fapt pozitiv, dar trebuie reținut, că M. S. Gorbaciov nu a dorit niciodată o ”independență veritabilă” a republicilor unionale.

Credem că Președintele U.R.S.S. a urmărit activ:

- liberalizarea societății și a economiei sovietice;
- înlăturarea dogmelor și a ”schemelor și tiparelor stereotipe” utilizate de conducerea unională sovietică;

- desființarea monopolului politic al P.C.U.S. asupra statului sovietic și a societății sovietice;

- transformarea U.R.S.S. dintr-un stat socialist într-un stat capitalist, denumit Uniunea Republicilor (mai apoi a Statelor) Suverane.

Toate aceste obiective sumar expuse anterior arată de la sine, rolul distructiv jucat de politica gorbaciovistă în privința P.C.U.S. și, mai apoi, asupra U.R.S.S..

Vrând să reformeze partidul a distrus comunismul, vrând să reformeze U.R.S.S. a distrus cea de-a doua superputere a lumii.

Iată rolul politic al lui M. S. Gorbaciov!!!! Ca să nu mai amintim abandonarea totală, necondiționată și unilaterală a tuturor regiunilor comuniste din Europa de Est și Centrală.

Concluzia generală pe care o tragem este următoarea:

Pe fondul stagnării ideologice și a încetării ritmului dezvoltării economice a U.R.S.S., Gorbaciov, proaspăt Secretar General al P.C.U.S., ales la 11-martie-1985, a inițiat politici care, în condițiile U.R.S.S., au determinat dispariția acestei superputeri mondiale.

Un Secretar General al P.C.U.S. a propus și susținut abolirea rolului conducător al partidului, un Președinte al U.R.S.S. a propus transformarea statului unional sovietic într-o ”confederație” de tipul ”Uniunii Republicilor (a Statelor) Suverane”. Acest Secretar General, acest Președinte este una și aceeași persoană fizică: ultimul lider sovietic, Mihail Sergheevici Gorbaciov.

El este ”înger” pentru lumea capitalistă, occidentală, democratică și, în același timp ”diavol” pentru fosta U.R.S.S., pentru fostul P.C.U.S. și pentru fostul ”lagăr etatic socialist”.

Nu putem spune că M. S. Gorbaciov a fost un ”trădător”, un vânzător de țară dar cu siguranță nu a fost compatibil cu politica P.C.U.S. și nu a dorit menținerea, perpetuarea politico-etatică a U.R.S.S..

Poate a fost un comunist pur, de tip marxist, care a văzut în politica leninistă o deturnare a principiilor fundamentale socialist-comuniste. Poate a fost o persoană doritoare de prestigiu pe plan internațional dorind ”să pozeze bine” în ochii Occidentului sau, pur și simplu, a fost un vizionar, demontând din temelii socialismul etatic, întregul ”lagăr” și desigur, U.R.S.S..

Poate a fost un trădător plătit de Occident cu mult înainte de a accede la putere sau poate a fost ”cucerit” de civilizația și de cultura capitalistă occidentală, considerând-o net superioară celei sovietice.

Dar ce mai contează intențiile subiective ale acestui fost lider sovietic?!? Efectele politicii sale, activ promovată, au fost concrete, materiale, constând în: desființarea sistemului statelor socialiste, înlăturarea partidelor comuniste de la putere, inclusiv a P.C.U.S., și destructurarea U.R.S.S..

M. S. Gorbaciov nu a crezut în ”cauza comunistă”, distrugând cel mai mare stat socialist din lume, a doua superputere de pe mapamond.

Fără discuție, statul unional sovietic, la data preluării puterii de M. S. Gorbaciov, era viabil.

Este adevărat, U.R.S.S. funcționa pe baze supercentralizate, autoritare, cu nesocotirea drepturilor și libertăților fundamentale cetățenești.

Dar formalismul excesiv și P.C.U.S., dogma marxist-leninistă, constituiau elementele de coeziune și de menținere a statului.

Gorbaciov a dorit și a îndepărtat efectiv partidul comunist, socialismul din societatea sovietică. El nu a prevăzut și dezlănțuirea ”conștiințelor naționale” ale popoarelor sovietice. Deși era antisocialist, era totuși internaționalist sau, mai corect spus, antinaționalist.

Un ”capitalist internaționalist” pare o sintagmă greu de ”digerat” sub aspect intelectual.

Dar, nu trebuie scăpată din vedere, tendința contemporană a întregii ”lumi capitaliste democratice” spre globalizare, mondializare. Ca atare, se pare că M. S. Gorbaciov, în anii ”de grație” 1985-1991, se afla ”în trend”, prevăzând viitoarea orientare, spre globalizare, a tuturor statelor lumii. Acesta pare a fi motivul pentru care Președintele U.R.S.S. era profund antinaționalist, respingând dorința de afirmare a ”identității naționale” a tuturor popoarelor sovietice.

Gorbaciov nu a înțeles: că abolind doctrina oficială a marxism-leninismului crează condițiile prilej pentru afirmarea naționalismului; că abolind rolul conducător al P.C.U.S. golește de conținut, de substanță Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice; că destrucurând U.R.S.S. nu o poate substitui ca așa-numitele ”Uniune a Republicilor Suverane” sau ”Uniune a Statelor Suverane”; că, practic, liantul statului unional sovietic era P.C.U.S..

Mihail Sergheevici Gorbaciov s-a dorit a fi conducătorul unei ”confederații” democratice, capitaliste, fondată pe ruinele U.R.S.S.. Visul său a fost spulberat, încă înainte de a se naște, datorită naționalismului legitim manifestat de republicile unionale.

Abolirea socialismului și înlocuirea sa cu naționalismul a generat: prăbușirea ”puterii centrale”, unionale, disoluția U.R.S.S., urmată de imposibilitatea constituirii ”confederației” gorbacioviste, Uniunea Republicilor (Statelor) Suverane.

Rezultatul politicii lui M. S. Gorbaciov se manifestă astăzi în: dispariția statelor socialiste europene, inclusiv a U.R.S.S.; regresul doctrinei comuniste în această parte a lumii și occidentalizarea fostului ”lagăr” socialist, inclusiv a statelor ex-sovietice. Lui i se datorează ”recapitalizarea politică” a lumii, el putând fi numit, pe bună dreptate ”groparul” comunismului. Acest personaj enigmatic, de prim rang, a istoriei contemporane a lumii a distrus, ”cu mâna sa”, Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice, cel mai mare stat socialist de pe planetă și a doua superputere a lumii. Pe planul relațiilor internaționale, principalul efect al politicii sale l-a reprezentat dispariția ”duopolului” și manifestarea activă a unipolarității singurei superputeri rămase pe planetă – Statele Unite ale Americii.

În partea introductivă a prezentului titlu (Titlul III) scriam că *idealul suprem* al fiecăreia dintre superputeri a fost destructurarea celeilalte superputeri și a blocului politico-militar aferent acesteia.

Datorită potențialului militar, în special cel nuclear, nici una dintre superputerile – S.U.A. și U.R.S.S. – nu a conceput atacarea directă, frontală, a celeilalte superputeri, deoarece aceasta ar fi însemnat un război nuclear catastrofal pentru întreaga umanitate, un război fără învins și fără învingător.

Iată însă că ultimul lider sovietic Mihail Sergheevici Gorbaciov a oferit ”pe tavă, la masa verde”, superputerea comunistă denumită U.R.S.S., distrugând-o, fapt enorm de profitabil întregii lumi capitaliste mondiale și, în mod deosebit, S.U.A..

Ceea ce părea de neconceput, incredibil, s-a ”întâmpat” cu o rapiditate uluitoare, conducând la ”căderea” unui mare ”imperiu” al planetei. Să fi fost jucată U.R.S.S. și doctrina comunistă la poker????

Considerată de sistemul etatic capitalist un ”Imperiu al răului”, U.R.S.S. s-a prăbușit fulgerător de repede, ceea ce demonstrează că bătălia ”Războiului Rece” a fost câștigată de americani și de aliații acestora. Cum ”scopul scuză mijloacele” pe nimeni pare a nu mai interesa astăzi modul de operare și mijloacele utilizate pentru destrămarea U.R.S.S. și pentru distrugerea comunismului, în cea mai mare parte a sa.

Prăbușirea ”lagărului” statelor socialiste, a comunismului și în special a U.R.S.S., a doua superputere planetară, constituie deocamdată o ”enigmă”.

Răspunsurile” oferite de noi sunt ambigue și, desigur, mai mult încurcă decât deslușesc chestiunea în discuție.

În consecință, până la adoptarea unei alte opinii, ne menținem punctele de vedere, strict personale, menționate în paginile anterioare. M. S. Gorbaciov, prin activitatea sa politică, a susținut

interesele capitaliste, occidentale în detrimentul celor sovietice și a intereselor regimurilor politice socialiste, în general.

*

*

*

Acest fapt a generat dezmembrarea U.R.S.S., îndepărtarea ideologiei marxist-leniniste și căderea regimurilor politice comuniste din statele socialiste aflate în sfera de influență a Kremlinului.

Ce este "politica", în general?
Ce reprezintă delimitările utilizate de doctrinele politice?

Știința politică a materializat o serie de concepte care, mai mult sau mai puțin, încearcă să explice necesitatea și rolul "politicii" în cadrul societății.

Pentru noi, politica este însăși forma de organizare a societății. O societate fără politică ar reprezenta o utopie.

Raporturile de dominare, de influență și de putere/autoritate constituie, în definitiv, esența politicii. Comanda societății, organizarea și conducerea statului reprezintă scopuri supreme ale politicii.

Doctrinile politice subsumate, în mod convențional, de o parte și de alta a unei linii imaginare, sunt fie de Dreapta, fie de Stânga, fie de Centru, fie Naționaliste, Ecologiste sau Internaționaliste. Din această enumerare haotică reținem distincția între Stânga și Dreapta.

În realitate, preponderentul dacă nu chiar unicul criteriu de clasificare a doctrinelor politice îl constituie **egalitatea**. Celelalte criterii de clasificare, deși nu pot fi negate, reprezintă doar criterii subsecvente, ajutătoare. Egalitatea, adică poziția de egalitate politico-juridică a subiecților de drept, mai precis a persoanelor fizice, conturează dar și perfectează distincția între Dreapta și Stânga.

Egalitatea este specifică doctrinelor stângiste în antiteză cu inegalitatea, proprie doctrinelor politice de dreapta.

Dar egalitatea, prin natura sa, reprezintă imboldul socializării, a comunicării umane, determinând apariția solidarității sociale.

Inegalitatea determină individualism și competiție, provocând, în ultimă instanță, fragmentarea pregnantă a societății. Inegalitatea sporește capacitatea de existență și de adaptabilitate a individului în detrimentul protejării și a conservării intereselor generale.

Având în vedere considerentele expuse apreciem că doctrinele inegalitare (de dreapta) cultivă un individualism exacerbant, net antisocial, grefat pe dorința de acumulare a bogățiilor în timp ce doctrinele politice egalitare (de stânga) promovează valorile comune, cu un puternic accent social.

În realitate putem spune că cel inegal, lipsit de mijloace sociale și oprimat este liber iar cel potențat are o libertate mult mai îngrădită.

Desigur, sub aspect pur economic libertatea aparține celui puternic iar libertatea ca iluzie este conferită celui defavorizat.

Dar privind stările de lucruri în interdependența lor constatăm că cel oprimat este liber tocmai pentru că libertatea sa **este iluzia**, pentru că el nu mai are nimic de pierdut. În schimb, persoanele fizice potențate sunt mai "înlănțuite" în determinismele sociale și, în consecință, libertatea lor deși reală, veridică nu poate fi valorificată după bunul lor plac.

Criteriul de clasificare subsecvent al "libertății" trebuie privit cu scepticism întrucât rezultatele obținute sunt cel puțin relative. Bogatul poate fi mai puțin "liber" decât săracul.

Interpretarea noastră este oarecum radicală, partajarea oamenilor între "bogați" și "săraci" fiind la rândul ei susceptibilă de critici.

Doctrinile inegalitare punând accent *pe statul minimal, pe libertate* și pe *proprietatea privată* doresc să conserve și să dezvolte capacitățile și aptitudinile îndreptate spre satisfacerea intereselor și exigențelor individuale și spre concurență. Dimpotrivă, doctrinele egalitare pun accent pe valorizarea umană a individului dar în context social. Ele caută să socializeze individul luptând în contra ”instinctelor”, a tarelor umane.

În locul mercantilismului aceste ultime doctrine pun accent pe valoarea socială, pe solidaritatea umană.

Parcă doctrinele de dreapta doresc menținerea omului în ”starea de natură”, avid după agonisire, invidios și cu un pronunțat spirit de concurență/de luptă contra semenilor săi.

Poziția de egalitate a indivizilor generează *dreptatea socială*, iar inegalitatea dintre indivizi determină, practic, *nedreptatea socială*.

Pentru doctrinele inegalitare statul *este subordonat apărării intereselor individuale*. Supremația legii, a Dreptului este consacrată tocmai în scopul apărării și a garantării intereselor și drepturilor individuale, private. Statul apare ca un promotor al intereselor capitaliștilor, bunăstarea generală, atât de trâmbițată, fiind în esență un cumul al bunăstării particularilor și, în mod deosebit, al claselor privilegiate, avute.

Pentru doctrinele egalitare statul, având un rol dominant, ca exponent general al intereselor societății, trebuie să asigure ”domnia legii”, dar numai ca o expresie a voinței naționale. Rolul statului este a asigura egalitatea de șanse a indivizilor, conservarea intereselor general-sociale în mod prioritar față de interesele individual-particulare, asigurarea bunăstării întregii societăți etc.

Aceste doctrine și în mod deosebit cele socialiste – reformate sau revoluționare – pun accent pe edificarea *statului bunăstării, a statului întregului popor* deși viziunile în privința edificării acestui tip de stat diferă la comuniști în raport cu socialiștii.

În esență, socialiștii consideră necesar în vederea funcționării statului bunăstării, a Statului de Drept providențial, să existe o planificare economică dirijată de structurile etatice iar forța de muncă activă să fie integral sau cel puțin în mare parte ocupată în activități lucrativ-productive. Statul providențial poate exista numai în condițiile socializării unor principale mijloace de producție, instituindu-se *economia mixtă* – de stat și privată – la nivel național.

Comuniștii consideră statul ca fiind un instrument al dominației politice a clasei potențate în contra claselor și categoriilor sociale defavorizate. În concepția lor statul are menirea de a apăra socialismul și de a lupta împotriva claselor sociale vechi, retrograde. În concepția doctrinelor comuniste statul trebuia acaparat în totalitate de partidul marxist revoluționar iar odată cu instaurarea unei viitoare ”societăți comuniste”, statul era inevitabil și implacabil supus dispariției.

Într-adevăr, osificarea structurilor de stat, birocratizarea excesivă a statului și pierderea încrederii în principiile revoluționare au determinat colapsarea statelor socialiste europene.

Dar au fost aceste state cu adevărat *state socialiste*??

U.R.S.S. și celelalte state satelit ale acesteia au fost state socialiste în privința doctrinelor. Ele au îmbrățișat doctrina marxistă așa cum a fost aceasta modificată și adaptată condițiilor rusești.

Cu V. I. Lenin și victoria Revoluției bolșevice în Rusia se declanșează distorsionarea principiilor comuniste. Alte obiective au stat în fața conducerii bolșevice rusești decât cele derivând strict din principiile marxiste. Înapoierea fostului Imperiu Țarist a determinat profunde transformări economice și sociale tocmai pentru edificarea cu șanse de reușită a societății socialiste. Lipsa unui proletariat numeros și conștient, cultivat politic și însuflețit de dorința edificării socialismului a generat instituirea unei dictaturi a Partidului bolșevic. Ca orice dictatură și aceasta a fost a unei minorități care gustând din privilegiile oferite în noul stat sovietic a abdicat cu totul de la principiile originare marxiste.

Supercentralizarea partidului revoluționar, perpetuarea ”dictaturii proletariatului”, ruptura liderilor comuniști de masele populare, instaurarea cultului personalității șefului de partid, utilizarea statului în scopul opresării maselor populare și a oponentilor politici, toate acestea și încă multe altele au reprezentat derapajul marxismului în Rusia sovietică, apoi în U.R.S.S. și în celelalte state socialiste europene.

Vorbim în prezenta lucrare despre ”activitatea” lui M. S. Gorbaciov pusă în slujba idealului suprem al distrugerii U.R.S.S. și a comunismului mondial. Acum ne punem întrebarea dacă

aducerea lui V. I. Lenin de către germani în Rusia în scopul declanșării de tulburări nu a urmărit țeluri mult mai înalte!?!?

Aducerea lui Lenin în Rusia a fost făcută de statul imperial german tocmai pentru ca prin tulburările generate să se slăbească capacitatea de luptă a armatelor țariste/rusești care se aflau în conflict militar cu armata germană. Dovadă este încheierea păcii germano-ruse de la Brest-Litovsk prin care imense teritorii ale fostului Imperiu Țarist au fost predate fără obiecție Imperiului German.

Acum ne punem întrebarea dacă aducerea lui Lenin în Rusia nu a reprezentat și o încercare – izbutită – de a implanta comunismul în această imensă țară, într-un mod deformat față de doctrina comunistă originală.

Îndeobște se spune că serviciile secrete imperiale germane nu au crezut în capacitatea lui Lenin de a impune comunismul în Rusia!! Dar dacă au prevăzut acest eveniment deosebit?? Să fi dorit Germania sovietizarea Rusiei?? Relațiile bune germano-sovietice din perioada interbelică par a arăta o Germanie ”resemnată” și dezinhibată în fața ”pericolului” sovietic bolșevic!!!!

Instaurarea comunismului în Rusia a constituit opera de distrugere a conceptelor și principiilor marxiste.

Devenite leniniste sau marxist-leniniste noile doctrine comuniste au fost practic adaptate la nevoile și la ambițiile statului sovietic.

Universalizarea comunismului s-a făcut după 1920 exclusiv din perspectivă sovietică. ”Proletari din toate țările, uniți-vă!” a devenit o lozincă aflată exclusiv la îndemâna puterii sovietice!!!

Puterile occidentale, Germania imperială în mod special, au implantat ”o formă” de comunism în Rusia tocmai pentru discreditarea doctrinelor stângiste-egalitare-comuniste!!!

Apoi **comunismul rusec** personificat în relațiile internaționale în **statul sovietic** a amenințat întreaga Europă cu ideea bolșevizării și, în acest mod, statele capitaliste occidentale aveau asigurată sprijinul popular al națiunilor lor. Paradoxal, dar apariția comunismului în Rusia/U.R.S.S. pare a fi întărit statele europene capitaliste occidentale.

După al Doilea Război Mondial, după lupta acerbă dintre național-socialismul german și internațional-socialismul sovietic comunismul de sorginte rusă este impus unor state central și est-europene cu complicitatea puterilor capitaliste occidentale, în special a marii Britanii!!!

Internațional-socialismul, socialismul revoluționar, adică comunismul este ”exportat” nu doar în: România; Bulgaria; Cehoslovacia; Polonia; Albania; Yugoslavia. Și o parte a Germaniei – cea de răsărit – trece la comunism. Viitoarea Republică Democrată Germană, adică zona de ocupație sovietică **trece direct** de la național-socialism, la internațional-socialism (comunism). Trecerea s-a făcut în mod abrupt, fără nici un proces de denazificare efectuat în prealabil!!!! Asta dacă nu cumva s-a considerat că omorurile făcute asupra populației civile și violurile în masă săvârșite asupra femeilor germane de vajnicii militari sovietici au contribuit decisiv la denazificarea Germaniei răsăritene!! Oare așa să fi gândit generalissimul I. V. Stalin??!!

Dictatura exercitată de U.R.S.S. în relațiile internaționale cu celelalte state socialiste, dictatura exercitată de P.C.U.S. în raporturile cu celelalte partide marxiste din statele socialiste a avut drept efect îmbrățișarea, mai mult sau mai puțin fățiș, în fiecare țară socialistă, a naționalismului.

Conducerile de partid și de stat din țările socialiste europene au marșat pe **ideea națională** pentru a se delimita de P.C.U.S. și de U.R.S.S.. În acest mod conducerile comuniste din țările socialiste sperau să se legitimeze în ochii propriilor popoare și să obțină o independență, mai voalată sau mai accentuată, față de sovietici. Or, îmbrățișând ideile naționaliste statele socialiste au alunecat spre național-socialism.

Internațional-socialismul a continuat să fie utilizat, din rațiuni politice, la nivel doctrinar. Sub steagurile roșii cu secera și ciocanul național-socialismul s-a dezvoltat nestingerit (vezi cazul R.S. România).

Înlocuirea ”**internaționalismului proletar**” cu ”**naționalismul**” a reprezentat o lovitură puternică dată doctrinei comuniste sovietice.

Fiind regimuri național-socialiste, statele socialiste europene au pus mai presus interesele naționale în raport cu interesele mișcării muncitorești internaționale.

Chiar și U.R.S.S. a procedat în acest mod, jertfind unele mișcări revoluționare din Africa sau Asia în fața altor interese politice, strategice sau economice.

Naționalizarea comunismului, adică a regimurilor politice socialiste a constituit ruptura față de modelul unic sovietic, premisă a proclamării ”independenței” partidelor revoluționare din statele socialiste față de P.C.U.S./U.R.S.S..

Dar această stare de lucruri a pornit chiar de la originea instaurării puterii sovietice când V. I. Lenin a susținut teza **posibilității desfășurării revoluției comuniste într-o singură țară**.

Această teză a defazat revoluția bolșevică rusă de ipotetica revoluție comunistă, mondială și a permis adaptarea, modificarea principiilor marxiste originare la realitățile Rusiei.

La fel și statele socialiste europene, având exemplul Rusiei, s-au autonomizat în înfăptuirea construcției societății (sau a societăților) socialiste. Partidele marxiste revoluționare din statele socialiste europene s-au delimitat de ”fratele mai mare” P.C.U.S., adoptând viziuni proprii de edificare și consolidare a noii orânduiri sociale.

Rolul ”**proletariatului internațional**” și ”**internaționalismul proletar**” a rămas doar în doctrină ca o literă quasi-decedată.

În realitate, majoritatea partidelor marxiste revoluționare din țările socialiste europene, poate cu excepția Partidului Comunist Bulgar și a Partidului Socialist Unit din Germania (R.P. Bulgaria și R.D. Germană), au promovat independență față de P.C.U.S. atât în relațiile cu U.R.S.S. cât și în relațiile internaționale cu statele capitaliste sau în cadrul organizațiilor internaționale. Desigur, partidele respective acționau în relațiile internaționale prin intermediul autorităților etatice competente. Iarși trebuie să subliniem cazul României de la ”Declarația de Independență” din aprilie 1964 și până la 22-decembrie-1989. În toată această perioadă P.M.R./P.C.R. și R.P.R./R.S.R. prin liderii săi Gheorghe Gheorghiu – Dej și Nicolae Ceaușescu au dus o politică de distanțare față de partidul comunist sovietic și față de statul sovietic!!!

Atitudinea brutală și ultimativă a conducerii P.C.U.S. și a U.R.S.S. față de partidele marxiste aduse la putere și față de statele socialiste europene a determinat alegerea căii naționale de dezvoltare de către acestea din urmă. Acest ”comportament” agresiv și imperialist materializat în: ocuparea și jefuirea acestor țări; impunerea conducerilor comuniste obediente U.R.S.S.; pretenția de instituire a zonelor economice unice (planul Valev); pretinderea unor despăgubiri de război exagerate; impunerea falsificării istoriei naționale a statelor socialiste în favoarea Rusiei/U.R.S.S.; înființarea întreprinderilor mixte având ca scop exploatarea statelor socialiste de către U.R.S.S. (celebrele sovromuri, la români); ocuparea unor teritorii din statele devenite socialiste și anexarea lor la U.R.S.S. (Cehoslovacia – Rutenia, Polonia – partea estică și sudică, România – Basarabia; nordul Bucovinei, ținutul Herța și Insula Șerpilor din Marea Neagră) etc. nu avea nimic în comun cu doctrina marxistă!!! El era tipic puterilor imperialiste, inclusiv Rusiei țariste.

Dar iată că, din păcate, și fosta U.R.S.S. a căzut în plasa naționalismului velicorus și a ”conduitei” imperialiste în raporturile cu alte state!!! Ca să nu mai vorbim de exterminarea popoarelor neruse din fosta Uniune în scopul fâțiș declarat de rusificare a tuturor republicilor unionale!!!

Realitatea istorică obiectivă a demonstrat că ”dictatura proletariatului” din fosta U.R.S.S. avea prea puține în comun cu marxismul revoluționar.

Statul socialist sovietic a fost în primul rând **un stat rus imperialist** care manevra o serie de simboluri marxiste doar la nivel doctrinar.

Când scopul final, țelul suprem al U.R.S.S. era revoluția mondială, era Republica Sovietică Mondială cum se explică nerecunoașterea unirii Basarabiei cu România în anul 1918?? De ce pe hărțile sovietice din perioada interbelică Basarabia, parte componentă a Regatului România, era hașurată cu culoarea U.R.S.S.?? De ce au înființat, în octombrie 1924, R.A.S.S. Moldovenească în R.S.S. Ucraineană, aceasta fiind considerată ”patria tuturor moldovenilor” și ”embrionul viitoarei României socialiste”??

O bucățică de pământ, cea dintre Prut și Nistru, Basarabia era atât de importantă pentru Moscova roșie, ca și înainte vreme pentru Sankt Petersburg, încât liderii bolșevici să nu recunoască ca valabilă apartenența Basarabiei la Statul Român??

Asta tocmai pentru că acest străvechi teritoriu românesc scăpase de sub stăpânirea rusă la 27 martie/9 aprilie 1918, unindu-se cu România, patria sa mamă!!! Aceasta este politică comunistă???

Sincer mă îndoiesc!!! Ceea ce a făcut U.R.S.S. este politică imperialistă, care nu are nimic în comun cu comunismul.

Răpind României Basarabia la 28 iunie 1940, prin amenințarea iminentă cu utilizarea forței armate, U.R.S.S. se caracterizează singură ca un stat imperialist. Un stat socialist-imperialist era caracterizată U.R.S.S. și de conducerea Republicii Populare Chineze!!!

Dar un stat care edifică societatea socialistă, un stat care tinde spre comunism adoptă un așa "comportament" în relațiile sale externe??!! Ocupă jumătatea răsăriteană a Poloniei în anul 1939; ocupă în anul 1940 Țările Baltice cică venind în sprijinul oamenilor muncii!!! Poartă război cu Finlanda pentru a-i ocupa acestui stat întinse teritorii (30.11.1939-12.03.1940)!!! Încheie un tratat secret cu Germania nazistă la 23.08.1939 în scopul partajării sferelor de influență în Europa!!!! Oprimă națiunile mici, subjugă state în numele comunismului!!!!

Încheie cu puterile occidentale un pact de împărțire a Europei în sfere de influență!!!

Toate acestea, și încă multe altele neminimalizate de noi, le-a făcut fosta U.R.S.S.!!!

Invadează Cehoslovacia stat socialist (1968), pregătește agresiunea armată împotriva României (1956); reprimă revoltele din R.D.G. (1953) și din Polonia (1979-1982)!!!

Toate acestea în numele proletarismului internațional al socialismului internaționalist, în numele doctrinei marxiste, comuniste!!!!

Iar intervențiile armate sau pregătirile în acest scop s-au desfășurat tocmai împotriva unor state socialiste!!!

Stalin a recunoscut în fața unei delegații românești că Basarabia este românească dar a remarcat că U.R.S.S. trebuie să o încorporeze "din considerente de prestigiu"!!!

Auziți motivare!!!

Dacă conducătorii sovietici doreau cu adevărat să își apropie statele socialiste satelite din Europa atunci le retrocedau teritoriile încorporate!!

Doar Ungaria a scăpat fără anexarea unei părți din teritoriul ei la U.R.S.S. dintre statele socialiste cu frontieră comună cu Imperiul roșu sovietic!!!

Dădeau înapoi Poloniei teritoriul ocupat în sud și în est; înapoiau Rutenia Slovaciei – deci R.S. Cehoslovacia; restituiau nordul Bucovinei, Basarabia, ținutul Herța și Insula Șerpilor către R.P. Română/R.S. România.

Și atunci sovieticii ar fi observat care este diferența între "prietenia" impusă de ei statelor socialiste limitrofe și prietenia și loialitatea reală a popoarelor vecine în raport cu U.R.S.S.!!!

Faptul că nu ar fi mai administrat în mod direct aceste teritorii nu însemna mare pagubă pentru U.R.S.S. atâta timp cât ele se aflau în componența unor state socialiste aliante. Într-adevăr, cedarea sudului Basarabiei din R.S.S. Ucraineană către România ar fi împiedicat accesul U.R.S.S. la gurile Dunării prin brațul Chilia. Acest neajuns putea fi ușor remediat prin acordurile suplimentare cu partea română.

Conducătorii sovietici nu s-au preocupat de modul în care ei, P.C.U.S. și U.R.S.S. erau percepuți, în mod real, de popoarele sovietice și de națiunile statelor socialiste "aliante".

*

*

*

Aceste succinte exemplificări ne conduc la ideea fundamentală conținută în titlul secțiunii de față.

În concret, ce reprezintă delimitările utilizate de doctrinele politice, prin ce se diferențiază aceste doctrine unele de altele??

În Germania anilor 1933-1945 era socialism; în U.R.S.S. stat socialist internaționalist ideologia comunistă era de fațadă, în realitate acest stat unional-federativ fiind un stat imperialist, un veritabil *Imperiu* în lumea contemporană.

Sub masca comunismului, atât în U.R.S.S. cât și în celelalte state socialiste de pe mapamond, era practic *un capitalism monopolist de stat*.

Statul deținea toate sau majoritatea mijloacelor de producție, economia fiind centralizată, concentrată și aflată la dispoziția liderilor partidelor de guvernământ (marxiste).

Proprietatea întregului popor sau proprietatea socialistă de stat precum și proprietatea socialistă cooperatistă era, în totalitate, la dispoziția elitelor "comuniste" conducătoare. Aceștia reprezentau **veritabilii capitaliști** ai statelor socialiste!!!

Instituirea "socialismului" în Rusia, în anul 1918, și exportarea sa în alte state devenite socialiste a fost o "**glumă amară**", menită să discrediteze doctrina comunistă, marxistă în ochii întregii lumi!!!

Vechii capitaliști și moșieri din orânduirea burghezo-moșierească au fost rapid înlocuiți cu nomenclaturistii partidului așa-zis "marxist", în orânduirea socialistă.

Toate aceste **crunte abuzuri** au fost posibile întrucât guvernării așa-zis comuniști din statele socialiste, inclusiv din U.R.S.S., nu au dorit să respecte sau nu au putut respecta acest fundamental criteriu de delimitare, de clasificare a doctrinelor politice în: **egalitare** și **inegalitate**, adică în doctrine **de Stânga** sau **de Dreapta**.

Rezultă clar și logic, totodată, că regimurile politice instituite în fosta U.R.S.S. și în statele socialiste de pe planetă, în mare parte, nu au fost în realitate regimuri politice de sorginte comunistă.

Deși proclamau principiile comuniste aceste state au etatizat economia socializând principalele mijloace de producție iar unele dintre ele au apelat la doctrine naționaliste pentru a umple "vidul" lăsat de abandonarea internaționalismului.

În esență, statele socialiste au constituit un hibrid de sorginte capitalistă compus din: **capitalism monopolist de stat în economie** și **naționalism în politică**.

Până în anii '70 ai secolului XX când mai era consacrat real și faptic internaționalismul statele socialiste mimau, în mod tradițional, obidiență față de doctrina marxistă. După 1970 naționalismul fiind ridicat la rang de politică de stat, alături de socialism, regimurile politice din statele socialiste și-au pierdut omogenitatea, fapt recunoscut și de Moscova.

Ele au devenit mai apropiate de nazism decât de comunismul autentic.

Lansarea cultului exacerbant al personalității în câteva dintre statele socialiste (Stalin, Ceaușescu etc.) demonstrează **receptarea principiilor doctrinare fasciste**.

Tendința regimului socialist român sub Ceaușescu de a crea "omul nou" este specifică, la origine, **doctrinei legionare**.

Naționalismul, prin excelență, a constituit elementul, ingredientul fundamental al doctrinelor fasciste.

Este drept, statele socialiste nu au dezlănțuit o campanie antisemită, deși unele accente în acest sens au existat în fosta U.R.S.S. la un moment dat.

Stânga în general și comunismul în mod special au reprezentat inamicii de moarte ai național-socialismului german. Ironia sorții a făcut ca marea majoritate a statelor socialiste să recurgă la naționalism, pierzând în mare parte contactul cu principiile internaționalismului proletar.

Se spune că extremele se atrag. Astfel, între nazism și comunism nu ar fi decât un pas. De altfel, steagul național-socialismului german era tot roșu ca și stindardul comunist!!!

Se pare că între 1941-1945, în Europa, s-au confruntat militar **două imperii socialiste: unul internaționalist ca doctrină dar naționalist în fapt (naționalismul rusesc - velicorusismul) și altul național-socialist (de sorginte germană)**.

Au câștigat socialiștii revoluționari internaționaliști (sovieticii) cu ajutorul puterilor capitaliste occidentale dar, peste câteva decenii, naționalismul dislocă solidaritatea statelor socialiste și determină prăbușirea regimurilor politice socialist-comuniste. Inclusiv dezintegrarea U.R.S.S.!!!

Cu alte cuvinte, **inocularea naționalismului** în statele socialiste conducând la prăbușirea sistemului politico-etatic socialist a reprezentat o adevărată "răzbunare" a nazismului asupra U.R.S.S. și a țărilor satelite acesteia.

Germania lui Adolf Hitler a pierdut al Doilea Război Mondial dar nu și bătălia finală.

Naționalismul – propriu doctrinei germane a celui de-al treilea Reich – a contaminat doctrina comunistă și așa pervertită a U.R.S.S. și celorlalte state socialiste.

Rezultatul se cunoaște: Cortina a fost trasă mai rapid decât se putea crede de M. S. Gorbaciov.

Ultimul "comunist", adică ultimul actor în această farsă denumită "construcția societății socialiste dezvoltate", în vederea "înantării spre comunism".